

Conspectus of canons added and omitted in the Panormia

The following copies have been checked throughout for substantial omissions and additions:
AdBdBcCaCbCcCeDaEaFbFcLcLdLeLfLgLjLkLmLnMgOaPaPcPfPhPkPqPrPtPwQaQeSbSeSgSITb
TcTdTfVcVoVqWaWcWd. Vp is so heavily interpolated that its idiosyncratic additions would drown the text. See the Vp Conspectus file. Notes from other copies are samples only.

(Entries in the omitted column with an asterisk after a *siglum* indicate that the canon is present, but much abbreviated, or even a mere fragment)

NB. Where there are substantial omissions in the text attributable to physical damage in the copy (or its exemplar) these are noted under the particular manuscript, or in the apparatus, but not here.

Bk I

Migne	omitted	Added
		<i>Capitulatio: DaMqOaPaPwQeTdVoWe [in various forms]</i>
		Oa²: <i>Quid penitentie et qualiter agere debeant qui magna crimina committunt</i> Quatuor quadragesime penitentibus de criminalibus. Omnes dies Veneris per annum .. et comedat victum quadragesimalem
		FbVc²(mg.): <i>Augustinus in libro contra Manicheos</i> Qui in ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt si correcti resistunt contumaciter suaque pestifera dogmata emendare nolunt set defensare persistunt, heretici sunt. <i>AL 12. 50, Pol. 7.5.23 etc; C 24 q 3 c 31</i> <i>Item</i> Hereticus est qui alicuius temporalis comodi et maxime glorie principatusque sui gratia falsas ac novas opiniones vel gignit vel sequitur. <i>AL 12. 52; Pol. 7.5.24; C 24 q 3 c 28</i>
1.1	BbEa	
		Da in mg. to 1.1-2, Fb in text after 1.1: <i>Aug'</i> Sabelliani idem Patripassiani quia dicunt Patrem – Hermogeniani ab Hermogene. <i>Item</i> Arrius atque Eunomius Filum Dei non – nichilo creatum voluit. <i>^aAug'</i> Tripartita Arriana heresis Eunomiani per omnia dissimilem – nichil hebere communem. <i>^a Trip. Arr. – communem before Sabelliani Fb</i>
		Pa: <i>Item de fide idem</i> Quia de peccato gravi miseria premebatur – de angelis credimus. <i>Pol. 4.1.1</i>
1. 2	Ea	
1. 3	Ea	
		Da mgs: <i>[i]</i> <i>Aug'</i> Valentinus confingit xxx eonas, id est secula – etiam carnis resurrectionem.

		<p>[ii] <i>Eusebius Cesariensis in ecclesiastica historia</i> Apollinaris apud Laodiciam Syrie dum contentionis^a – in dispensatione susceptam. ^acontemptionis Fb (<i>see below</i>)</p> <p>[iii] <i>Aug'</i> Apollinaris ita Dei Filium perfectum esse credit Deum ut ei verum hominem timeat copulare.</p> <p>[iv] <i>Eusebius</i> Ebion Christum de Ioseph et Maria natum hominem purum et legem ritu Iudaico servandam asserit.</p> <p>[v] <i>Aug'</i> Marcini a Marco nescio quo negant resurrectionem quale Valentinus affirmat.</p> <p>[vi] <i>Aug'</i> Apollinaris accepta occasione ex hoc loco – duas habere videretur.</p>
		Fb text has Da as above: ii, iii, i, v
1. 4	Ea	
1. 5	Ea	
		<p>Da mgs:</p> <p>[i] <i>Aug'</i> Ethiani ab Ethio idemque Eunomiani ab – eorum esse particeps.</p> <p>[ii] <i>Aug'</i> Machedonius alteram Spiritus Sancti predicat substantiam – assereret Spiritum Sanctum.</p> <p>[iii] <i>Eusebius</i> Manes, id est insaniens gente Perses – hereticos mutuata [?] disseminabat. <i>cf HE vii.27</i></p> <p>[iv] <i>Aug'</i> Tertullianus animam immortalem sed eam corpus – in demones verti.</p> <p>[v] <i>Aug' dicit</i> Domini in parte victorem et in – totus adhuc liberetur</p> <p>[vi] <i>Item</i> Marcion duo principia sibi adversantia dogmatizat – vetus testamentum spernunt.</p>
		<p>Fb text has Da as above: i,ii,iv,vi,iii, <i>running v. on without break or insc., and adding:</i></p> <p>In bello hostium voluntatem qua eos – cap... mundus fabricasse.</p> <p><i>[long erased rubric follows]</i> Cum gente tenebrarum ut infra et – Christus noster teneatur.</p> <p><i>Aug'</i> Vadianos non hereticos sed scismaticos vocat – imaginis incorruptibilis hominis.</p>

1. 6	Ea	
		Fb: <i>Aug'</i> Eutices recte credens unam in Christo personam perverse nesus est unam eius predicare naturam. <i>Item</i> Nestorius quia duas in Christo cognovit esse naturas conatus est in eas duas predicare personas.
1. 7	Ea	
		Pa² (at foot of leaf, keyed here): <i>Aug'</i> Solam ecclesiam catholicam habere bapt(ismum) ad salutem etiam Zacharias – sed ad supplicii datur testimonium. <i>Isidore, Sent. i. 22 (PL 83. 587-8)</i>
1. 8	Aa	
1. 9	AaEa	
		Pa² in mg: <i>Aug'</i> Noli credere, noli dicere, nec docere sacrificia Christianorum pro eis – sacrificium Iudeorum propter eos qui non circumcisi de corpore exierunt ostend ... oblatum. De anima in CSEL 60. 369 to **; PL 163. 764 (<i>Thierry of Etampes</i>) cites from this text, more or less as here.
1. 10	EaLc	
1. 11	EaLc	
		Da mg: <i>Gregorius in moralibus</i> Nondum venerat qui illuc sine culpa – supplicium non habebant.
1. 12		
1. 13		
1. 14		
1. 15	Lc	
1. 16	AaLc	
		Pq: Relatione quorundam fratrum nostrorum comperimus Christianos non observantes legiti<m>um bap̄tismum pene per singulos dies ac natales martirum filios suos bap̄tizare ita ut duos vel tres reperiantur in sancto Pasch' – compellit filiis prospicere.
1. 17	EaLc	
		Pq: Hec duo tempora, Pasch' videlicet et Pentecost' - tempore debent bap̄tizari. <i>74T 218, AL 9.12, Pol. 3.10.12 [etc]</i> Pa[Pq]: <i>xviii. De celebracione sancti Pasche. Augustinus in libro de celebracione sancti Pasche</i> Quinquaginta dies preter Domini resurrectionem iam in figura - Pq [fo. 12r] begins here: et ieiunia relaxantur, et stantes oramus quod signum resurrectionis. Unde et diebus omnibus dominicis ad altare observatur et Alleluia canitur. <i>Pol. 3.17.1</i> PaPq: <i>De eodem. Victor Romane et universalis ecclesie archiepiscopis, Theophilo episcopo et cunctis fidelibus Alexandria Deo famulantibus^a</i>

		<p>Celebritatem sancti Pasch' die dominica agi – eadem celebretur festivitas. <i>Pol. 3.17.2</i> ^a <i>Rubric is as Pol.; om. Pq</i></p> <p>PaPq: <i>Ambrosius super Lucam. De eodem^a</i> Si Iudei sabbatum ita celebrant ut et – dies tanquam dominici. <i>Pol. 3.17.3</i> ^a <i>Rubric is as Pol.; om. Pq</i></p>
1. 18	AaLc	
1. 19		
1. 20	AaPaPq	
1. 21	AaEaLcPqSg	
1. 22	AaLc	
1. 23		
		<p>Pq: Perpendant presbiteri quanti discriminis sit - per cuius evenerint neglectus <i>Pol. 3.10.6 (cf Pa after 1. 122 below)</i></p> <p>Quicumque presbiter in provincia propria vel - baptismo moritur deponatur <i>Pol. 3.10.33</i></p> <p>Si parvulus egrotans ad quemlibet presbiterum - apud synodum acerrime corrigendum <i>Pol. 3.10.34</i></p>
1. 24	Ea	
1. 25	Aa	
		<p>Pa: <i>xxiii. Quod femina potuit in necessitate bapt'</i> De his super quibus consuluisti nos tua dilectio hoc videtur nobis ex sententia respondendum, vero et baptismus sit si necessitate instante femina puerum in nomine Trinitatis baptizaverit. <i>cf Ctp 2.50.23a, C 30 q 3 c 4a; as here XP 11.1.4</i></p>
1. 26		
1. 27	AaLc	
1. 28	AaLc	
1. 29	Lc	
		<p>Pq: Quomodo exaudit Deus homicidam deprecantem - sed possius aprobamus. <i>Pol. 3.10.50</i></p>
1. 30	EaLe(Le ² supplies at foot of leaf)	
1. 31	Aa	<p>MgWa insert in mid-canon: Non exhorreat columba ministeriorum malorum. Respiciat Domini potestatem. Quid tibi facit minister malus ubi bonus est Dominus? Quid tibi nocet malus preco si benivulus est iudex? Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, set qui incrementum Deus. Qui vero superbus fuerit minister cum diabolo computatur set non contaminatur donum Christi. Quod per illud fluit purum, quod per illud transit liquidum venit ad fertilem terram. Puta quia iste lapideus est qui ex aqua fructum ferre non potest set per lapideum canalem transit aqua ad areolas. In canali lapideo nichil generat, set ortus fructus plurimos affert. <i>ID 1. 157-8; Ctp 3.1.2</i></p>
1. 32	EaLc	

1. 33		
1. 34		
1. 35	EaLc	
		Pq: Baptizandi nomen suum dent et diu sub – crebro examinati baptismi percipiant <i>Ctp 2.18.84</i>
1. 36	EaLcLf(<i>with x in mg.</i>)	
1. 37	EaLc	
1. 38a		
1. 38b		
1. 39	AaEaLc	
1. 40	AaLc	
		Sg: <i>Gelasius clero et plebi Tarenti (De eodem in mg.)</i> Venerabilis baptismi sacramentum nisi – pereant remediis subveniri. <i>ID 1. 63; cf 1. 21 above</i>
1. 41		
1. 42	Ea	
1. 43		
1. 44a	EaOa	
1. 44b		
1. 45	Lc	
1. 46	EaLc	
1. 47		
1. 48		
1. 49		
1. 50		
1. 51	EaLc	
1. 52a	EaLc	
1. 52b-3	EaLc	
1. 54		
1. 55	EaLc*	
1. 56		
1. 57		
1. 58	Lc	
1. 59	LcPaPq	
1. 60	LcPq*	
1. 61	EaLcPq*	
1. 62	EaLc	
1. 63	EaLc	
1. 64	EaLc	
1. 65		
1. 65		
1. 66		
1. 67	EaLc	
1. 68	EaLc	
1. 69	Lc	
1. 70	Ea	
1. 71	EaLc	
1. 72	EaLcMn	
1. 73	EaLc	
1. 74	EaLcMn	
1. 75	EaLc	
1. 76	EaLcMn	
1. 77		
1. 78		

1. 79	Ea	
1. 80		
1. 81	EaPaPq	
1. 82		
1. 83	EaMnPaPq	
1. 84	Mn	
		Pq: Si quis baptissum ab hereticis acceperunt – catholicis sacerdotibus consecratur. <i>cf 74T 221, Pol. 3.10.13 etc</i>
1. 85	LcMn	
1. 86	EaLc	
		Tf: <i>Cyprianus contra sententiam</i> Omnes qui a quacunque heresi ad ecclesiam convertuntur ecclesie unico et legitimo baptismo baptizentur, exceptis his qui baptizati in ecclesia prius fuerant et sic ad hereticos transierant. Hos enim oportet ad nos redeuntibus acta penitentia per manus impositionem solam recipi, et in ovile unde erraverant a pastore restitui. <i>Cyprian de hereticis rebaptizandis (PL 3. 1136)</i>
1. 87	Lc	
		PaPq: <i>lviii. De presbiteris et diachon' qui in lapsu hereticorum sese baptismo dederunt.^a Felix papa ad episcopos per Siliciam constitutos</i> Ut ergo ab ecclesie summatibus inchoemus eos quos prebiteros vel daconos – sacerdotis cura debet. <i>Item.</i> Illo per omnia custodito, ne his umquam - clericale oppressisse ^b cognoverit. <i>Pol. 7.5.32-3</i> ^a lviii Pa only. De presb. – dederunt PaPol (mss K ₂ ,R, the Spanish/French tradition); <i>om.</i> Pq. ^b obresisse Pa. <i>The text variants align this version with Pol. ms R</i> Pa² in mg., Pq text: <i>Augustinus</i> Qui Iohannis acceperunt baptismum quia – salutem posse sufficere.
1. 88	EaLc	
1. 89	EaLcPaMnPq	
1. 90	EaLcMn	
		Eg² mg.: <i>De eodem</i> Alios vero ex sola vera confessione recipit quia sanctum baptismum quod apud hereticos sunt consecuti .... in eis .... vires emundat.... accipit cum .....Spiritus sanctum per impositionem manus acceperint vel isto professione fidei ecclesie ..... fuerint uniti
1. 91	Ea	
1. 92		
1. 93	Ea*	
1. 94	EaLcMn	
1. 95	EaLc	
1. 96	Ea	
1. 97	EaLc	
1. 98		
1. 99		
		PaPq: <i>lxiii. Quod sanctum chrisma de anno in anno sit renovandum.^a</i>

		<p><i>Fabianus episcopus omnibus</i></p> <p>Sicut sollempnitas paschalis per singulos annos est agenda et de anno in annum renovanda et tradenda. ita chrisma, quia novum sacramentum est, et per singulos annos innovandum et vetus in sanctis ecclesiis cremandum. Ita a sanctis apostolis et successoribus eorum accepimus, vobisque tenenda mandamus. Si quis autem his obviare temptaverit, omnem sibi per nos et per omnes recte credentes indulgentie aditum intelligat obseratum</p> <p><i>Pol. 3.16.27</i></p> <p>^a lxiiii – renov. om. Pq</p>
1.100	Lc	
1.101	Lc	
1.102		
1.103	LcTf	
		<p>PaPq:</p> <p><i>lxviii. De auctoritate aque benedicende cum sale et sic aspergende.</i> ^a <i>Alexandrus urbis Rome episcopus orthodoxis omnibus</i></p> <p>Aquam sale conspersam populis benediximus ut ea cuncti aspersa sanctificentur - populum sanctificat atque mundat</p> <p><i>Pol. 3.16.28</i></p> <p>^a lxviii – aspergende om. Pq</p> <p><i>De eodem. Ex concilio Matiscensi</i> ^a</p> <p>Omnibus diebus dominicis quisque presbiter –potum suum conspergat</p> <p><i>Pol 3.16.29</i></p> <p>^a De eodem – Matic. om. Pq</p>
1.104	EaTf	
1.105	EaLcTf	
1.106	EaTf	
1.107-8	Ea*LcMnTf	
1.109	LcTf	
1.110	Tf	
1.111	EaLcTf	
1.112	Ea(cf after 1.125)LcMn*Tf	
		<p>Pq:</p> <p><i>Clemens Iulio et Iuliano episcopis</i></p> <p>Regeneratus per aquam postmodum septiformis – ut a beato [?] Petro accipimus</p> <p><i>Pol. 3.10.2</i></p>
1.113	CcLcTf	
1.114	AaLcTf	
1.115	EaLcTf	
1.116	EaLcTf	
1.117	EaLcTf	
		<p>Pq:</p> <p>Crisme confectio et puellarum consecratio - presbitero non liceat</p> <p><i>Pol. 4.36.13</i></p>
1.118	EaLcMn	
		<p>Qa:</p> <p><i>Melchiades papa</i></p> <p>In baptismo abluimur - potest peccare</p> <p><i>H 245; 74T 216; 4L 3.44b; AL 9.21</i></p>
1.119	EaPaPq	
1.120	EaLc	
1.121	Mn	
1.122		

		<p>Pa: <i>Que penitentia sit danda presbitero cuius neglectu infans sine baptismo mortuus fuerit. Sixtus papa</i> Perpendant presbiteri quanti discriminis sit animas innocencium – per cuius evenerit neglectum. <i>Pol. 3.10.6; cf Pq after 1.23 above</i></p> <p>Pq: Ego Berengarius corde credo et ore confiteor - et hec sacra evangelia. <i>Form of Confessio Berengarii (1079). See R. Somerville, 'The case against Berengar of Tours: A new text', Studi Gregoriani 9 (1972) 55-75.</i> <i>Tarrac. 1 367, Caes. 13.131</i></p>
1.123	Ea	
		<p>Fc² (foot of leaf): <i>Aug.</i> Panis certa consecratione mysticus non nascitur nobis sed fit, ut propter id quod erat alimentum refectionis fit etiam sacramentum religionis. <i>Augustine, contra Faustum (CSEL 25. 552)</i> Et melius dictum est equalia in sancta Trinitate quam similia, quia una substantia non duos vel tres, et ideo potest esse similis quia una ideo dixerunt omousius, id est unius substantie et non omousion, id est similis substantie sicut heretici dicunt.</p>
		<p>PaPq: <i>Paschasius ad Placidum. ca. xii^a</i> Vere credere et indubitanter scire debemus - in tuo unico filio sumus <i>Pol. 3.9.2</i> ^a ca. xii om. Pq</p>
1.124	Ea	
1.125	Lc	
		<p>Ea adds at end of c. 125: Qui scelerate vivunt in ecclesia et communicare non desinunt, putantes se tali communione mundari, discant nichil ad emundationem proficere sibi (i.e. end of c. 112 above).</p>
1.126	EaLcPa(see after 1.162)Pq (see after 1.22A)	
1.127	EaLc	
		<p>Fb: <i>Aug' in libro sententiarum Prosperi</i> Ostendit quali et fide vel respectu percipere – calicem Domini percipit.</p>
1.128	EaLc	
1.129	EaLc	
1.130	Ea	
1.131	Ea	
1.132	Ea	
1.133	EaLc	
1.134	EaLc	
1.135	Lc	
1.136	EaLc	
1.137	Lc	
		<p>Qe mg: <i>Ieronimus ad Edibiam</i> Panis qui descendit de celo corpus est Domini – et sine ipso</p>

		potare non possumus
1.138	Lc	
1.139	Ea	
1.140	Ea	
1.141	Ea	
1.142	Ea	
1.143	Lc	
1.144	Lc	
1.145	EaLc	
		<p>Qe mg.: <i>Ier' super Isayam, parte ultima</i> Qui sanctificabantur etc. Secundum tropologiam possumus dicere, Omnis – in domo una et intus comeditur <i>ID 2.5 (pt)</i></p>
1.146	Ea*	
1.147	Ea	
1.148	Ea	
		<p>Pa (run on without a break): Qui autem residua corporis Domini que in sacrario relictas sunt – eterna custodienda sunt <i>as Pol. 3.16.9</i></p> <p>Qe mg.: <i>Augustinus in l' primo ad inquisitiones Ianuarii</i> Zacheus et ille centurio cum alter – sicut <nec> manna fastidium <i>cf Quad. 4.1, Coll. Sem. 2.20 etc</i></p>
1.149		
		<p>Pa (run on without a break): Nam quem mortalia post baptismum crimina commissa – ad mortem percipiat. <i>as Pol. 3.16.21</i></p>
		<p>Pa: <i>Sanctus Cyprianus dixit</i> Eucharistia cotidie ad cybum salutis accipitur. <i>Sanctus Ambrosius dixit</i> Si quotienscumque effunditur sanguis Christi in remissionem peccatorum effunditur debeo semper accipere <qui semper pecco debeo semper accipere in mg.> medicinam. <i>Sanctus Ylarius episcopus dixit</i> Si non tanta sunt peccata vero excommunicetur – communicare non de<sinas>. <i>Pol. 3.16.20 a-c, of which b-c are De cons. D 2 cc 14-5</i></p>
1.150		
		<p>Pa: <i>xc^a. Singulis diebus dominicis in xl. communican...</i> <i>Silvester papa</i> Singulis diebus dominicis in xl^a preter hos qui excommunicati – ab omnibus communicand... <i>Pol. 3.16.15</i> ^a sic Pa</p> <p><i>ci. In cena Domini ab omnibus fidelibus communicandum. Sother</i> In cena Domini a quibusdam perceptio eucharistie – dominici sacramenta reconcilie... <i>Pol. 3.16.6</i></p>
1.151	Ea*Lc	
1.152	Lc	
1.153		

		<p>Pa: <i>cvi. De sacrificio post cybum non accipiendo. Euticianus papa</i> Qui acceperit sacrificium post cybum aut parvissimam – xx dies peniteant. <i>Pol. 6.19.6</i></p>
1.154		
1.155	Ea*	
		<p>Pa: <i>Item (Ex penitential' Romano in mg.)</i> Si ceciderit sacrificium de manibus offerente [?] terratenus, unde non – xx diebus peniteat. <i>Pol. 3.16.23</i></p>
		<p>Sb² (<i>foot of fo. 26v</i>) Quod si in Domini sanguine musca sive aranea vel tale aliquid ceciderit, quoniam talis res non sine periculo potest glutiri, nam necesse est aut vomitum aut ipsam consequi mortem, ut iam probabatur est, iccirco igne cremandum est. <i>Const. Hirsau ii. 3 (PL 150.1041-2)</i></p>
1.156		
		<p>Pa: <i>cxi [?]. Sacrific' vetustate consumptum igni comburendum. Ex concil' Aurelian'</i> Omne sacrificium sordida vetustate perditum igne comburendum est, et cinis iuxta altare sepeliend' <i>Pol. 3.16.22</i></p> <p><i>cxi. De suppellectilibus ecclesie vetustate consumptis igni tradendis. Clemens Romane ecclesie presul Iacobo Iherosolimor' episcopo.</i> Altaris palla, cathedra, candelabrum et velum – introeuntum pedibus coinquinantur. <i>Pol. 3.16.30</i></p> <p><i>Item. Iginus papa</i> Digna^a ecclesie dedicate non debent ad aliud – non debent admitti. <i>cf below 2.16; Pol. 3.16.31</i> ^a sic Pa</p> <p><i>Item. Stephanus episcopus familiari amico Ylario</i> Vestimenta ecclesie quibus Domino ministratur et sacrata – faciat ad ima. <i>Pol. 3.16.32</i></p>
1.157	Db	
		<p>Pa: <i>Item</i> In festivitibus vero beate Marie prephacionem decimam in concilio Claromontensi Urbanus papa II^{us} instituit. <i>cf PtQa below</i></p> <p><i>cxiii. De missa. Clemens</i> Hic ergo, hoc est in presenti vita <positos> - agendum est mandamus. <i>Pol. 3.16.1</i></p> <p><i>Ex concilio Agatensi</i> Institutiones missarum sicut in metropolitana ecclesie^a fiunt – ministrandi consuetudo servetur. ^a sic Pa <i>XP 1.46.2; cf Panend Po a 15</i></p>

		<p><i>Item. Anacletus</i> Sacerdotes quando sacrificant non soli hoc agere – elegerit Dominus tuus. <i>Pol. 3.16.2</i></p> <p><i>Item. Felix episcopus omnibus orthodoxis</i> Sicut non alii quam sacra Domini sacerdotes – Dominus Deus tuus. <i>Pol. 3.16.3 (has more)</i></p> <p><i>Item. Silvester papa in generali residens synodo dixit:</i> Nullus presbiter missas celebrare presumat nisi in sacra – voluerit esse sacerdotii. <i>Pol. 3.16.4</i></p> <p><i>Item, Zacharias papa</i> Ut episcopus aut presbiter dum ingressus fuerit – x suspensus est. <i>Pol. 3.16.6 (BD 3.230, ID 3.271)</i></p> <p><i>Item. Pius papa</i> Bene siquidem maiorum regulis difinitum est – incursu demonum alienum. <i>Pol. 4.32.7 (BD 3.72, ID 2.125)</i></p>
		<p>PtQa:</p> <p><i>Urbanus papa 11 cap. xiiii</i> In Placentina synodo ab Urbano papa II antiquis novem prefationibus – Christum Dominum nostrum. <i>Passage attributed to Co. of Piacenza 1095, ed. Weiland in MGH Leges 1. 563, for which see R.Somerville, 'The presentation of the canons of Piacenza (March,1095); an overview, Baronius to Weiland', in AHC 27-8 (1995-6) 193-207, esp. 194 n. 2 on D 70 c 2 and dp c. [16])</i></p>
1.158		
		<p>Pa:</p> <p><i>Item. Anastasius urbis Rome episcopus omnibus episcopis</i> Audivimus quosdam sacerdotes in ecclesia quando evangelia – et fideliter adorent. <i>Pol. 3.24.1 (BD 3.103, ID 2.138 var. insc. and incipit)</i></p> <p><i>Item. Zacharias</i> Ut nullus episcopus aut presbiter seu diaconus ad celebranda – presumpserit communione privetur. <i>Pol. 3.16.36 (BD 3.231, ID 3.272)</i></p> <p><i>cxiiii. Qua hora celebranda sit missa. Telesphorus papa</i> Missarum celebrationes ante horam diei tertia – nocte sancte Nativitatis. <i>Pol. 3.16.5 (BD 3.63, ID 2.67)</i></p> <p><i>Item. Aug'</i> Et hoc attendendum est ut misse peculiares – claustris monasterii contineri. <i>Pol. 3.16.8 (BD 2.54, ID 2.119)</i></p> <p><i>cv. De numero missarum. Alexander papa</i> Suffici<t> sacerdoti missam unam in die – estimo dampnatione evasuros.</p>

		<p><i>ID 2.81 etc all end var.</i></p> <p><i>cvi. Quibus locis debeat missa cantari, quibus non. Ex concil' Riduriensi capl. iiii</i></p> <p>Missarum sollempnia non ubicumque sed in locis – celebranda esse censemus.</p> <p><i>Idem in eodem</i></p> <p>Concedimus etiam et sicubi quod peccatis – ecclesie restaurari queant.</p> <p><i>Item</i></p> <p>Si tabula altaris consecrata ceteraque sacra – Aliter omnino interdicimus.</p> <p><i>BD 3.56a-b, d; ID 3.59a-b, d</i></p> <p><i>cxvii. Quod presbitero infra missarum celebrationem subita et gravi infirmitate deficiente, alter pro eo ad complementum accedere debeat. Sother papa</i></p> <p>Necessarium duximus instituere ut ubi temporis – officium inceptum adimpleat.</p> <p><i>Pol. 3.16.7 (BD 3.70, ID 2.126 both begin distinctly)</i></p> <p><i>De eodem. Ex concilio Toletano</i></p> <p>Pensem^a vel cum a sacerdotibus missarum – presumptionis perniciem convertat.</p> <p><i>Pol. 3.16.7 (BD 3.70, ID 2.124)</i></p> <p>^a sic Pa</p> <p><i>cxviii. Ut oblationes et pacem in ecclesia iugiter facere Christianus populus ammoneatur. Fabianus papa</i></p> <p>Decrevimus ut in omnibus dominicis diebus – peccatorum suorum fascibus liberentur.</p> <p><i>Pol. 3.16.10 (BD 5.25, ID 2.35)</i></p> <p><i>Item</i></p> <p>Oblacionem quoque et pacem in aecclesia facere – et concordia demonstratur.</p> <p><i>Pol. 3.16.12 (BD 5.25, ID 2.35)</i></p> <p><i>Gr. VII. De eodem</i></p> <p>Omnis Christianus procuret ad missarum sollempnia – sanctorum patrum debent.</p> <p><i>Pol. 3.16.38</i></p> <p><i>cxviii. Quibus temporibus in die precipue sit genu flectendum. Ieronimus in super Danihelem</i></p> <p>Tria vero tempora quibus Deo flectenda sunt – pergebant ad templum.</p> <p><i>Pol. 3.16.39</i></p> <p><i>De ex concil' Niceno</i></p> <p>Quoniam sunt quidam in die dominico – Domino vota persolvere.</p> <p><i>Pol. 3.24.2</i></p> <p><i>cxx. Quibus temporibus debeant flecti ienua, quibus non</i></p> <p>Ut presbiteri plebibus annuncient quod in XLa – nostri Iesu Christi.</p> <p><i>BD 13.3; ID 4.36; below 2.183</i></p>
1.159	Ea	<p>Pa (variant text):</p> <p><i>cxxi. Quod iiii modis contingat dormientibus pollucionis illusio</i></p>

		<p>Petrus. Si post illusionem que per somnium solet – sacra misteria celebrare. <i>Pol. 3.16.18</i> Gregorius. Et quidem hunc presbiterum testamentum veteris – cotidie abstinere oportet. <i>Pol. 3.16.19 (which are a fuller version of IP 1. 159, but the rubric here is that of many copies of IP rather than Pol.)</i></p>
		<p><i>cxxii. Quod bonum sit et puritati conveniens etiam corpus aqua diluere. Clemens in epistola iii. cap. v[?]</i> Bonum est et puritati conveniens etiam corpus – ut hominibus placeat. <i>Pol. 3.28.1</i></p> <p><i>cxxiii. Quod medicine contarie sint divinis preceptis. Ambrosius in psalmo CXX</i> Contraria divine conditionis precepta medicine sunt - seipsum sibi abnegat. <i>Pol. 3.29.1</i></p>
		<p>Qe mg.: <i>Ier' contra Vigilantium</i> Ego confiteor timorem meum et fortasse – et anima et corpore pertremisco</p>
1.160	Ea	
1.161	Ea	
		<p>Pa: <i><De eodem>. Silvester papa omnibus episcopis</i> Sacrificium altaris non in serico panno – linea sepultum fuit. <i>Pol. 3.9.10</i></p>
1.162	Ea	
		<p>Pa: <i>cxxvii. Sacramentum a scismate redeuncium. Gregorius in epistola vii. Lib. XII</i> Quotiens cordis oculis nube erroris obductus – omnibus sacramento subscripsi. <i>Pol. 7.6.1</i></p> <p><i>De eodem. Leo urbis Rome episcopus Ianuario episcopo</i> Omnibus cuiuslibet ordinis clericus qui catholicam – et salubriter ordinato. <i>Pol. 7.5.3 has only beginning; fuller text as here is below 3.131.</i></p> <p><i>cxxviii. De illo qui de aliqua heresi infamatus quod in sacro conventu formulam istius libelli recitare debeat. Ex epistola Cirilli ad Iohannem Antioc<h>enum</i> Ego ill' nomine hac scriptura quam manu – dignos esse pronuncio. <i>Below 3.132</i></p> <p><i>Confessio Berengarii</i> Ego Berengarius indignus – reverso et converso. <i>Above, 1. 126</i></p> <p><i>cxxviii. Quod revertentes ab heresi debeant recipi</i> Convenientibus apud Niceam Bitinie et considentibus – quibus poterant ordinari. <i>Ctp 2.12.1</i></p>

		<p><i>cxxx. De ecclesia malignantium</i> Infelix Arrius fidei Trinitatis derogat male - constrare^a sibi tribuit. ^a sic Pa</p>
		<p>Pt here, Qa after 2.1 Anastasius regnavit annis xxvii. Iste acephalorum errorem – baptismum Christi suscepit</p> <p>Queritur de insanis utrum salvandi sint an perdendi, quod sic solvitur.^a Cum anima ad omnem rerum discretionem- non ambigimus ^a Nota bene hic <i>add. in mg</i> Pt³</p> <p><i>Gelasius omnibus episcopis cap. v^a</i> Baptizandis consignandisque fidelibus precia nulla – subituri proprii honoris <i>ID 1.265]</i> ^a cap. v <i>om.</i> Qa</p> <p><i>Eugenius papa cap. vii^a</i> Per cuius negligentiam parvulus sine – femina eum baptizet. ^a cap. vii <i>om.</i> Qa</p> <p><i>Iohannes papa Anselmo Lemovicensi episcopo</i> Ad limina beati Petri et Pauli -- separari debere^a <i>ID 1.305] IP 6.127</i> ^a <i>corr. fr.</i> –eret Pt</p> <p><i>om.</i> Qa</p> <p><i>Melchiadis papa</i> In baptismo abluimur, post baptismum – peccare post mortem^a ^a <i>om here</i> Qa, which has it after 1.118 above</p> <p><i>Augustinus de verbis Domini secundum Lucam sermone xxxiii^a</i> Cenam manibus suis consecratam^b Dominus -- creditur pascit. ^a <i>serm. xxxiii om.</i> Qa ^b <i>corr. fr.</i> consecratam Qa</p> <p><i>Beda quinto sermone super Matheum^a</i> Triplicem ob causam Salvator a -- credentium demonstraret. ^a super Matt. <i>om.</i> Qa</p> <p><i>Ex concilio Aurelianensi</i> Statuimus et iudicamus nulli sacerdotum esse -- superponere missas.</p> <p>Leo papa sicut ipse fatebatur una die -- conveniat precipimus.</p> <p><i>Melchiadis papa^a</i> Ita coniuncta sunt hec duo sacramenta -- baptismum roboramur et cetera.^b ^a papa <i>om.</i> Qa ^b et cet. <i>om.</i> Qa</p> <p><i>Rabanus archiepiscopus liber v^a</i> His qui suspenduntur si peniteant^b non est -- missam celebrari. ^a lib. v <i>om.</i> Qa ^b si pen. <i>om.</i> Qa</p> <p><i>Ex libro Augustini^a</i></p>

		<p>Par pena agentes et consentientes comprehendet^b. ^a Ex – Aug. Pt; Lucius papa Qa ^b -endet Pt</p> <p>Pt <i>only continues:</i> <i>Lucius papa. Si quis oblationes ecclesie extra ecclesiam accipere vel dare voluerit.</i></p> <p>Si quis dederit aut acceperit oblata ecclesie preter episcopum vel qui cum constitutus^a est ab eo ad dispensandam misericordiam pauperibus et qui dat et qui accipit anathema sit. ^a <i>corr. fr. constitus</i></p> <p>Omnes basilice que per diversa loca constructe sunt vel cotidie construuntur in eius episcopi in cuius territorio posite sunt potestate consistant.</p>
--	--	---

Bk II

		<i>capitulatio: EbLaLePaPhPrQeTbVmVo</i>
2. 1		
		<p>Pa: ACYAWN Grecorum rex erat. Hinc et basilica – acervo lapidum sepulti sunt. <i>Pol. 3.1.2</i></p> <p><i>for Qa see after 1.162</i></p>
2. 2	EaLc	
2. 3	EaLc	
2. 4		
2. 5	EaLc	
		<p>Pa: <i>De eodem</i> Noverit sancta auctoritas tua papa venerande – in Niceno concilio. <i>Pol. 3.9.11</i></p> <p><i>Item de eodem</i> Damasus sancte Romane ecclesie antistes omnibus episcopis, presbiteris vel ceteris ordinibus qui statum sancte ecclesie regere videntur, pax in Christo. Quomodo perniciose inolevit consuetudo ut sacras – colligaturus et condempnat. <i>Pol. 3.9.12</i></p> <p><i>Item de eodem</i> Decernimus ut quamdiu fundatores ecclesiarum in hac – condignos elegerint ordinari. <i>Pol. 3.3.1</i></p>
2. 6	EaLc	
		<p>Pa: <i>De eodem</i> Qui vere et sincere singularem sectantur vitam – monasteriorum providentiam gerere. <i>Pol. 3.2.1</i></p> <p><i>Ex concil' Aurel'</i> Ut ecclesie antiquitus constitute nec decimis – novis oratoriis tribuantur. <i>Pol. 3.2.3</i></p> <p><i>Ex concil' Gornac'</i> Quicumque voluerit in sua proprietate ecclesiam – antiquiores ecclesias persolvantur.</p>

		<p><i>Po. 3.2.4</i></p> <p><i>Ex concil' Agathensi</i> Monasterium novum nisi episcopo aut permittente – voluntate abbatis presumat episcopus. <i>Pol. 3.2.5</i></p> <p><i>Ex cl' Toletano</i> Quisque episcoporum in parrochia sua monasterium – ibidem conferre licebit. <i>Pol. 3.2.7</i></p> <p><i>De eodem</i> Greg' Vitali defensori Sardinie in epistola lxxiii. lib. VIII. Cognovimus quod monasteria servorum Dei vel – compellitur reddere rationem. <i>Pol. 3.2.8</i></p>
2. 7	EaLc	<p>Pa continues: De quibus sicut sacerdotis intererit integram – fame preconiiis non taceri. <i>as Pol. 3.11.1</i></p> <p>Vp continues: De quibus sicut sacerdotis intererit integram ministris ecclesie memoratam rependere quantitatem, sic clerus non ultra delegatam sibi summam insolenter noverit expetendum.</p>
2. 8	Lc	
2. 9	Ea*Lc	
		<p>Pa: <i>Leoni episcopo Catinentium in epistola vii Lib. VIII</i> Volumus ergo ut quicquid ecclesie tue ex reddito – contendat imitatione proficere. <i>Pol. 3.11.2</i></p> <p><i>De eodem. Greg' Aug' episcopo</i> De episcopis qualiter cum suis clericis conversentur – munda sunt vobis. <i>Pol.3.11.8</i></p> <p><i>De eodem. Urbanus</i> Res singularum parrochiarum qui locum tenent apostolorum – eis inveniatur egens. <i>Pol. 3.11.9</i></p> <p><i>Item. Leo III</i> De decimis iusto ordine non tantum nobis sed et maioribus visum est plebibus tantum ubi sacrosancta baptismata dentur deberi. <i>Pol.3.11.10</i></p> <p><i>De eodem</i> Ammoneo de redditibus ecclesie partes quatuor fieri – quatuor partes fiant. <i>Pol. 3.11.11</i></p> <p><i>Item. Gelasius</i> Presulum nostrorum auctoritas emanavit ut facultates – largitores esse possint. <i>Pol. 3.11.12</i></p> <p><i>Item. Gregorius Panormitano episcopo. In epistola xliiii. Lib. XIII</i> Hortamur ut de redditibus ecclesie quartam integro – Deo</p>

		largiente proficiant. <i>Pol. 3.11.13</i>
2. 10	Lc	
2. 11	Ea	
2. 12	EaLcPa	
2. 13	EaLc	Pa <i>has bare insc. 'Evaristus' as Pol. 3.4.1</i>
		<p>Pa:</p> <p><i>Gelasius. Omnibus episcopis</i> Basilicas noviter institutas non pietatis ex more – clericos potestatis aliene. <i>Pol. 3.4.2</i></p> <p><i>De eodem. Iohannes papa</i> Aecclesias Arrianorum ubicumque inveneritis catholicas eas – regis Constantinopolim fuissemus. <i>Pol. 3.4.3</i></p> <p><i>De eodem. Gg in dialogo</i> Arrianorum ecclesia in regione urbis huiusque – ad lucem venisset. <i>Pol. 3.4.4</i></p>
2. 14	EaLc	
		<p>Pa:</p> <p><i>Item</i> Ut ecclesie destructe ubi aut plures – qualiter consistere possit. <i>Pol. 3.6.1</i></p>
		<p><i>Quod moto altari tota ecclesia onsecretur ecclesia^a</i> Si motum fuerit altare denuo consecratur – tantum exorcizetur. Si homicidio vel adulterio fuerit violata – et denuo consecratur. <i>As here Pol. 3.5.1; cf below 2.20-1</i> ^a <i>sic Pa</i></p>
2. 15		Pa <i>places 2.17, 15-6 after 2.28 below</i>
2. 16		
2. 17	Ea	
2. 18	EaLc	Pa <i>places after Pol. 3.4.4 above</i>
[2.19]		<i>here in SILVoBrant; for other copies see after 2.24</i>
2. 20		<i>for Pa see above</i>
2. 21		
		<p>Mq <i>has six-line lacuna, followed by:</i> <i>Ex concil' Remensi cap. li</i> Pervenit ad noticiam nostram quod quidam presbiteri in tantum parvipendant divina mysteria ut laico aut femine sacrum corpus Domini tradant ad deferendum infirmis, et quibus prohibetur nec sacrarium ingrediantur, nec ad altare appropinquent, illis sancta sanctorum committuntur. Quod quam quod sit horribile quamque <de>testabile omnium religiosorum animadvertit prudentia. Igitur interdicat per omnia synodus ne in homicidio vel adulterio ecclesia fuerit violata diligentissime expurgetur et denuo consecratur. (<i>end repeating c 21</i>)</p>
2. 22	Ea	
2. 23	Ea	
		<p>Oe mg: Basilion Grece rex Latine. Hinc est basilica - lapidum conditi sunt. Ier' (<i>cf above after 2. 1</i>)</p>
2. 24		
2. 19	BbLcKa	<i>see above, after 2.18</i>
2. 25	EaLc	

		<p>Fb text, Lk²Vc² mg, Vp after 2.38: <i>Ieronimus</i> Quos coniunxit unum coniugium coniungat unum sepulchrum, quia una est caro, et quos Deus coniunxit homo non separet. Unaqueque mulier sequatur virum suum in vita sive in morte. <i>BD 3. 161; 3L 3.10.6</i></p>
2. 26	EaLcPa	
2. 27	LcPa	
2. 28	Lc	
		For EdFb see after 2.30.
		<p>Pa has here 2.17, 15-6, then: <i>Aug. Antemio diacono</i> Racio nulla permittit ut propriis cuiusque – datum est cognoscitur. <i>Pol. 3.12.12</i></p> <p><i>Idem Savino subd'</i> Sacrilegium et contra legem est si quis – temptaverit compnediis retinere. <i>Pol. 3.12.13</i></p> <p><i>Item Prosper</i> Scientes autem nichil aliud esse res ecclesie – dare quam perdere. <i>Pol. 3.12.16</i></p> <p><i>De eodem</i> Sed et sententia beati Ieronimi non solum – Salvatoris sanguinem effundentium. <i>Pol. 3. 12.17</i></p> <p><i>Ex concilio Toletano</i> Omnis itaque rei ecclesie quantitas sicut – anime sententiam sustinebit. <i>Pol. 3.12.22</i></p> <p><i>De legibus. Ex lib' institutionum Iustiniani</i> Nullius autem sunt res sacre et religiose – et Papinianus scripsit. <i>Pol. 3.12.31</i></p> <p><i>De eodem. Silvester papa</i> Nemini regum aut cuiusquam hominum in proprium – in pristinum reformetur statum. <i>Pol. 3.12.2</i></p>
2. 29	Sg	
		for Vp see after 2. 30
2. 30	EaMnPa	
		<p>MgWa here, Lk² in marg., after 2.28 EdFb, after 2.29 Vp, after 2. 32 Ra, at foot of leaf Vc²: <i>Ex concilio Gerundensi, cap. vi.</i> Ut institutiones^a missarum sicut in metropolitana ecclesia fiunt ita in Dei nomine in omnibus comprovincialibus ecclesiis tam ipsius misse ordo^b quam psallendi vel ministrandi consuetudo servetur^c. <i>BD 3. 66; ID 3. 68; XP 1.46.2</i> ^a instructiones Fb ^b ordo *LkMgVp; om. Ra ^cservetur *EdFbRaVp; conservetur Lk; sortietur Mg</p>
		<p>Lk²(mg. against 2.33)PcPyRfTcVt (in Py to pertinentibus debitam only; in Rf run on from 2. 30 without a break): <i>Item Leo papa.^a</i> Quia monachorum quidam ius suum episcopis auferre contendunt, statuimus ne parochialibus ecclesiis quas tenent absque episcopi</p>

		consilio presbiteros collocent, sed episcopi parrochie curam cum abbatum consensu sacerdoti committant, et eiusmodi sacerdotes de plebis quidem cura episcopo rationem reddant, abbatibus vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subiectionem exhibeant et sic cuique sua iura servantur. <i>C. Clermont 1095, vers. Cenc., c. 4; also in AL vers. A' 8. 46, C 16 q 2 c 6; cf too the appendix to Ce, PrVm a 4^a no insc. LkPc</i>
2. 31	Mm*MnPa	
		<i>For the additions of Tc² here see Pan2add</i>
2. 32		
		<i>For Ra see after 2.30</i>
2. 33	EaLcMn	
		<i>For Lk² mg. see after 2.30</i>
2. 34	Mn	
2. 35		
2. 36	Ea	
2. 37	EaLc	
		Pa: <i>De unione duarum ecclesiarum. xxi. Gg' Bene nato episcopo in epistola xxxi. Lib. II</i> Ut temporis qualitas et vicinitas nos locorum – auxiliante Domino peragantur. <i>Pol. 3.30.6</i>
2. 38		
		<i>for Vp see above after 2.25</i>
		<i>for Pt here see two canons after 2.42</i>
2. 39		
		Pa: <i>Item Gelasius</i> Ita nos Scyllacinorum cedes geminata pontificum – consensum pravitatis adducat. <i>Pol. 3.30.2</i> <i>De eodem. Ambrosius</i> Que dignior domus apostolice predicationis ingressu –secundam correptionem devita. <i>Pol. 3.30.3</i>
2. 40	LcPaSg	
2. 41	LcPa	
2. 42		
		CcPt(after 2.38)Qa: <i>Ex registro Gelasii.^a Gelasius papa Maximo^b et Eusebio episcopis.</i> Nulla presumptione statum parochiarum qui perpetue etatis firmitate duravit patimur immutari. Quia neque negligentia pontificis neque temporalis obiectio ^c que per incuriam forte generatur neque ignavia faciente consensus nec surripiente supplicatione precio ^d divellere potest semel diocesim constitutam ex qua semper ad regenerationem atque consignationem plebs devota convenit. Data ^e vi non' Maii. <i>JK 713, Collectio Britannica 38a; ID 3.97c; C 16 q 3 c 5. These all lack the date.</i> ^a Ex reg. Gel. om. Cc ^b Mauxino Qa, Alexino Cc ^c abiectione Pt ^d preceptio Pt ^e Datur Cc
		CcPt(after 2.38)Qa: <i>Adrianus papa^a (Ad. papa om. Cc)</i> Nec debet ^a ecclesia ullum dampnum sustinere ^b si per lx aut ^c lxxx aut eo amplius annos incuria quorumcumque presulum ^d et ^e

		<p>vastatione barbarorum dignitatem antiquam et Romanorum antistitum firmitate roboratum perdidit et amisit, quando^f innumeris pene annis illa disponente Spiritu Dei^g usa fuerit auctoritate igitur beati Petri potestatem suam singulis metropolitanis reddidimus.</p> <p><i>JE +2412 (Chr. Hug. Flav. MGH SS viii.344)</i></p> <p>^a nec deb.] Non habet Pt ^b om. Pt ^c lx aut PtQa; xl (vel per lxx in mg.) aut per Cc ^d qu. pres. CcPt; pres. qu. Qa ^e aut Pt ^f quando PtQa; quoniam Cc ^g Dei CcPt; sancti Qa</p>
2. 43		
2. 44		
		<p>Pa:</p> <p style="text-align: center;"><i>Item</i></p> <p>Clericos in ecclesiam ministrantes sicut iam – aliam ecclesiam transierunt.</p> <p><i>Pol. 4.32.62</i></p>
2. 45		
		<p>CcPt:</p> <p style="text-align: center;"><i>Urbanus papa II in Placentina sinodo dixit.</i></p> <p>Sanctorum canonum statutis consentientibus^a decernimus ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur, et in qua quislibet titulus est in ea perpetuo perseveret. Omnino autem in duabus aliquem titulari non liceat, sed unusquisque in qua titulus est in ea tantum canonicus habeatur. Licet enim episcopi dispositione^b unus diversis preesse possit ecclesiis, canonicus tamen aut prebendarius nisi unius tantum ecclesie qua conscriptus est esse non debet. Si que tamen capelle sunt que suis redditibus clericos sustinere non possint^c, earum cura ac dispositio^d maioris ecclesie cui capelle subdite videntur immineat, et tam de possessionibus quam et de ecclesiasticis capellarum officiis ipse provideat^e.</p> <p><i>Co. of Piacenza (1095) c. 15; cf D 70 c 2</i></p> <p>^a –ientes Pt ^b ut add. Pt ^c -unt Cc? ^d preposito add. Pt</p> <p>^e prov- Pt</p>
		<p>Pa:</p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem</i></p> <p>Anacletus servus Christi Ihesu in apostolica sede a Domino constitutus episcopis omnibus. Presbiter ad qualemcumque locum vel ecclesiam in eo – vite sue perdurandus.</p> <p><i>Pol. 3.15.1</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Item. Leo</i></p> <p>Illam quoque partem ecclesiastice discipline que – vinculo habeatur extraneus.</p> <p><i>Pol. 2.34.2</i></p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem</i></p> <p>Quicumque temere ac periculose neque timorem – transferre voluerint deponantur.</p> <p><i>Pol. 2.34.7</i></p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem</i></p> <p>Item placuit ut quicumque in ecclesia – clericatum non teneatur.</p> <p><i>Pol. 2.34.10, cf Ca a 8, Po a 156</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Item</i></p> <p>Si quis presbiter aut diaconus omnino – ecclesiastica constituta dissolvat.</p> <p><i>Pol. 2.34.10</i></p> <p style="text-align: center;"><i>De presbitero qui pravis exemplis mala de se suspicari</i></p>

		<p><i>permiserit. xxxv. Gregorius papa</i> De episcopo vel quolibet sacerdote a populo – in proprio gradu. <i>9L 5.143</i></p> <p><i>Item ex cl' Hylerdensi</i> Si quis presbiter a plebe sibi – seipsum expurget si valet.</p> <p><i>Item</i> Hicmarus Remorum episcopus dilecto filio coepiscopo Iohanni salutem. Si mala fama eximilitudine per parrochiam – famam suam purget. <i>ID 6.420 etc</i></p>
2. 46		
2. 47	Ea	
2. 48	Pa	
2. 49		
		<p>Pa:</p> <p><i>Ex concilio Maguncensi</i> Quicumque presbiter precio interveniente ecclesiam – vendicaverit omnimodo deponatur.</p> <p><i>xxvii. Aug' de civitate Dei. Quod res ecclesie nec vendi possunt nec redemi</i> Per Moysen in veteri lege precipitur – sanctorum iugiter permanere.</p> <p><i>Item Bonifacius papa</i> Nulli liceat ignorare quia omnem quod Domino – sacrilegus iudicetur excommunicetur. <i>cf below, 5. 113, Pol. 6.14.8</i></p> <p><i>Item. Lucius papa</i> Nemo vendat ovibus meis pascua que sunt mea, hec sunt omnia que ad ecclesiarum iura pertinent.</p> <p><i>Item</i> Decimas quas populus dare non vult – consilio est ne fiat. <i>Bonizo 8.8; cf below 2. 62, BD 3.134, ID 3.200</i></p> <p><i>xxviii. Quod non liceat episcopo vel presbitero seu clericores ecclesie vendere vel donare absque consilio clericorum suorum</i> Hec sancta synodus nulli episcoporum licentiam – tempore que potuerunt. <i>2. 85 below</i></p> <p><i>De eodem</i> Irrita erit episcoporum donatio vel vendicio - subscriptione clericorum suorum. <i>2. 86 below; Pol. (rev. vers.) 3.15.5 etc</i></p> <p><i>De eodem. Leo III</i> Item monemus et inrefragibiliter affirmamus ut nullus – possidendam habere possint. <i>Pol. 4.20.2</i></p> <p><i>Item. Gg Deusdedit episcopo Mediolanensi in epistola xiiii. Lib. XII</i> Nulli dubium est quia sicut sacerdotibus – voluerint non vetantur. <i>Pol. 4.20.3</i></p>

		<p><i>De eodem. Gelasius</i> Si quid in ecclesia damni aut in his – fieri debeat censeamus. <i>Pol. 3.12.7, 4.19.1</i></p> <p><i>De eodem</i> Quicumque presbiter de iure tituli sui – sui amissione multetur. <i>2.88 below [etc]</i></p> <p><i>xxx. De rebus ecclesie si non cons... non alien'</i> Placuit ut rem ecclesie nemo vendat – concilii venditor teneatur. <i>Pol. 3.12.29</i></p> <p><i>De eodem</i> Abbatibus, presbiteris reliquisque ministris de rebus – ordinatione episcopi revocetur. <i>Pol. 3.12.30</i></p> <p><i>xxxi. De venditione vel cambitione rei ecclesiastice</i> Ut commutationes rerum ecclesiasticarum valde caveantur – successor est emendatur. <i>2.87 below</i></p> <p><i>Item</i> Si quis episcopus nulla ecclesiastice rationis necessitate – suo privetur honore. <i>Pol. 6.15.16 etc</i></p> <p><i>Item</i> Quicumque militum vel cuiuscumque ordinis vel professionis – restituerit excommunicationi subiaceat. <i>Pol. 6.15.18</i></p> <p><i>xxxii. Quod episcopus corrigat quod ab antecessore illicite est commissum. Ylarus papa</i> Sed et quod quis commisit illicite – confirmamus, hoc docemus. <i>Pol. 4.21.1</i></p> <p><i>De eodem</i> De his que pertinent ad ecclesiam – pro precio dare reddi. <i>Pol. 3.12.23</i></p> <p><i>xxxiii. Quod presbiter ..... dono evenerit</i> Si quis quocumque ex gradu ecclesiastico – similiter de sanctimonialibus. <i>Pol. 4.32.80</i></p>
2. 50	EaLc	
		<p>Lk²mg against 2.52MoPcRfTcVt: Si contigerit episcopum migrare de seculo, certis existentibus rebus que sunt ecclesie, ne ipse collapse depereant nec quam propria probantur episcopi sub occasione rerum pervadantur ecclesie, iustum et acceptum est coram Deo et hominibus ut cui voluerit derelinquat, et que sunt ecclesie eidem conserventur ecclesie, et nec ecclesia aliquid patiatur incommodum, nec episcopus sub occasione perscribantur ecclesie et in causis incidant que ad Deum^a pertinent, et ipse post obitum maledictionibus ingravetur. <i>C. Antioch (vers. Dion.) c 24; Cresconius c.40b (PL); Dach. 2.87; cf Hincmar, De fide Carolo regi servanda PL 125. 983, Coll. Lanf. B 7. 23. See too Pr app. a 7</i> ^a non add. Lk</p>

2. 51	EaLc	
2. 52	Lc	
		Lk² in mg: <i>Ex concilio Antiocheno</i> Si contigerit episcopum—ingravetur (<i>see above 2.50A</i>)
2. 53	Ea	
2. 54	PaVp	
2. 55	EaLcVp	Pa reverses cc 55-6
2. 56	EaLc	
		Pa: <i>Item</i> Gregorius natione Syrus ex patre Iohanne – pontificum anathemate sanxerunt. <i>Pol. 3.7.1</i> <i>Item. Ambrosius in sermone de invencione crucis</i> Sapienter Helena que crucem in capite – defertur sacre redemptioni. <i>Pol. 3.7.2</i> <i>Item. Gg Sereno episcopo Massiliensi in epistola viiii. Lib. XI</i> Perlatum siquidem ad nos fuerat quod – qui litteras nesciunt. <i>Pol. 3.7.3</i> <i>De eodem</i> Basilius Ancire ex professione sua sic – ordine penitus alienus. <i>Pol. 3.7.3a</i> <i>xxxv. De imaginibus qui dicuntur crucifigi. Tarasius patriarcha</i> <i>dixit</i> Venerabiles imagines Christiani non deos appellant – nec alicui creature. <i>Ctp 2.12.3</i>
2. 57	Ea	
2. 58	LcVp	
		Pa: <i>Item. Aug' in sermone</i> Quodcumque te pascit ingenium Dei est – redde Deo decimas. <i>Coll. of Sémur 3.20, etc</i> <i>De eodem. Aug'</i> Decime tributa sunt egentium animarum. – helemosinam dare pauperibus. <i>Pol. 3.11.3 etc</i> <i>De eodem. Alexander papa</i> Decime et primicie seu oblationes vivorum – ecclesie communione separentur. Vat. lat. 3829 fo. 274v
2. 59	Lc	
		Pa: <i>De eodem Gg papa VIII^a</i> Ut nullus abbas decimas et primicias – apostolica sanctione firmamus. <i>^a sic Pa</i> <i>Pol. 4.35.38</i>
2. 60	Lc	
2. 61	EaLcMn	
		Pa:

		<p><i>xl. Quod <quod> proprietatis sue loca <alicui> dederit, decimam se nunquam dare posse cognoscat</i> Si quis laicus vel clericus proprietatis – nullam habeat potestatem. <i>cf BD 3.241, ID 3.284</i></p>
2. 62	EaLcPy	<i>For Pa see above after 2. 49</i>
2. 63	Lc	
2. 64	Lc	
2. 65	EaLc	
		<p>Pa:</p> <p style="text-align: center;"><i>Item</i></p> <p>Placuit ut episcopi quascumque ecclesias vel plebes – consultu primatis delegerint. <i>Pol. 3.12.32</i></p> <p style="text-align: center;"><i>De legibus</i></p> <p>Imperatores Valent' et Theodosius et Archad' aug. Si quis in tantam furoris perveneit – rerum restituere compellatur. <i>Pol. 3.12.35</i></p> <p style="text-align: center;"><i>In digestis. Ex lib' digestorum</i></p> <p>Sive autem corpore sive animo possidens – intervallo sed ex continenti. <i>Pol. 3.12.36</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Item</i></p> <p>Imperator Iustianus a. Iuliano pp. Ut inter divinum publicumque ius et – iudicium deducti sunt. <i>Pol. 3.12.37</i></p>
2. 66	Lc	
		<p>Pa:</p> <p style="text-align: center;"><i>In libro novellarum.</i></p> <p>Ex novellis Iustiniani imperatoris. Presens constitutio iubet quod sacratissimam ecclesiam – a consule Belisarii. <i>Pol. 3.12.33</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Item</i></p> <p>Neque decennii neque xx vel xxx annorum prescriptio – et in hereditatibus. <i>Pol. 3.12.34</i></p> <p><i>xl.iii. Ut parochia cuiuslibet ecclesie si hostilitate deicitur et a vicinis ecclesiis ex parte occupatur sue restituatur ecclesie. Ex concilio Ispalensi capl .i, cui interfuit Isidorus</i> Prima actione c'pentio Teodulphi Malacitane - possessionem traducta sit. <i>cf Ctp 2.49.1</i></p> <p><i>xl.iii. Ne in aliena parochia aliena construatur aecclesia. Gg Fortunato Neapolitano episcopo</i> Absurdum et inconveniens esse videatur ut – irrita sit talis actio. Vat. lat. 3829 fo. 198v</p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem.</i></p> <p>Nullus presumat invadere parochiam alicuius sancti – matris ecclesie redigatur Ibid.</p>
		<p>Pt:</p> <p style="text-align: center;"><i>Novella Iustiniani</i></p> <p>Iubemus ut in negociis que ante xxx annos removebat exceptio nunc venerabilibus ecclesiis ac monasteriis et senedochibus</p>

		<p>necnon orphanotrophiiis ac brephotrophiiis et ptochociis xl annorum protelatio conferatur, salva scilicet inter alias personas et causas virtute que semper tricennalis sibi prescriptio vendicavit, quoniam hanc decem annorum prescriptio religiosiis domibus prestamus.</p> <p style="text-align: center;"><i>In eodem</i></p> <p>Neque decennii neque viginti vel triginta annorum prescriptiones religiosiis domibus apponantur, sed sola quadraginta annorum curricula. non solum in ceteris rebus sed etiam legatis et in hereditatibus.</p> <p><i>3L 2.31.17</i></p>
2. 67	Lc	Pa reverses cc 67-8
		<p>Sb:</p> <p style="text-align: center;"><i>Nicholas papa in privilegio sancti Karilefi</i></p> <p>In legibus habemus ut omnes questiones infra xxx. annos terminum accipiant.</p> <p><i>XP 2.35.2a</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Ex concil' Agathensi</i></p> <p>Post xxx. annos diversarum omnium causarum conquiescat propositio.</p> <p><i>XP 2.35.3a</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Stephanus papa</i></p> <p>Quod sanctorum patrum auctoritas et humane leges – et alienus a communione fratrum.</p> <p><i>XP 2.36.1a</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Ex libro legum novellarum divi Valentiniani cap. xii</i></p> <p>Si lis intra tricennium inchoata fuerit et no definita quam nec cepta fuerit, ita habeatur extincta.</p> <p><i>XP 2.36.1b</i></p>
2. 68	Lc	
		<p>Tb:</p> <p style="text-align: center;"><i>Theodosius in libro v.</i></p> <p>Si aliquis ullam rem per legitimas scripturas duobus donaverit, uni prius et postea alteri, non querendum est in his donationibus qui prius, qui posterius acceperit, sed qui rem tradente donatore possederit, is eam cui est tradita possidebit. <Nec interest utrum in parentes an in extraneos facta sit talis talis donatio>.</p> <p><i>(The last sentence, from Nec interest, is at the foot of the leaf).</i></p> <p><i>cf 5. 66 below</i></p>
2. 69	EaLc	
2. 70	LeMq ¹ Vc (suppl. Vc ²)	
2. 71	(suppl. Tc ²)	
		<p>Pa:</p> <p><i>xlvi. De incensoribus domorum et membrorum detruncationibus</i> [Euticianus papa add. Pa²]</p> <p>Si quis membrorum truncationes, domorum incendia – Christianorum collegio separatur.</p> <p><i>Pol. 6.16.1 etc</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Ex tracensi cl' Paschalis pape II</i></p> <p>Infra Gallias. Constituimus et apostolica auctoritate firmamus^a ut si quis in domibus vel rebus ad dampnum alterius ignem immiserit, aut septenni exilio Iherosomis puniatur, aut in religioso monasterio monachus efficiatur, et usque quo quilibet horum</p>

¹ LeMq have rubric, but neither insc. nor text

		faciat, ab ecclesiastica communione alienus existat. ^a <i>corr. fr.</i> formamus
2. 72	Lc	
		Eg²Ra <i>continue:</i> Si vero que rapitur patrem habere constiterit, et puella raptori consenserit, potestati patris excusata reddatur et raptor a patre superioris conditionis satisfactione <vel non> teneatur obnoxius. Si vero que rapitur patrem habere constiterit, et puella raptori consenserit, potestati patris excusata reddatur, et raptor a patre superioris conditionis satisfactione non teneatur obnoxius. Mo (<i>qv</i>) <i>has variant</i>
		Pa: <i>Item. Quod ... de raptoribus religiosarum</i> Si quis rapuerit vel sollicitaverit vel corruerit – liberis eius prestatur. <i>Pol. 4.39.1</i> <i>l. De servo qui fugerit dominum suum. Ex epistola Ieronimi ad Paschasium Alexandrinum</i> De servo qui fugerit dominum suum – crudelitate domini sui. <i>Pol. 6.15.20</i> <i>li. De servo ad ecclesiam fugiente. Ex cl' Aurelian'</i> Si quis contumax et superbus timorem – invicta semper permaneat. <i>BD 3.197, ID 3.114 etc; insc. as here Savigny 3</i>
2. 73	Lc	
2. 74	EaLc	
2. 75	Lc	Pa <i>also has this before 2. 72</i>
2. 76		
		Mf: Si quis liber ecclesiasticum mansum temere invasit – et octo dies. <i>cf first additional canon to Se</i>
		Pa: <i>liii. Qua ratione sunt reddendi ad ecclesiam fugie', qua non.</i> <i>Gelasius</i> Fratres et coepiscopus noster Epiphanius sua – vendicet et furorem. <i>Pol. 7.1.7</i> <i>De eodem. Gg' generali synodo presidens dixit</i> Multos ecclesiastica familia novimus ad omnipotentis – veteri morte multantur. <i>Pol. 6.15.21</i> <i>liiii. De homicidis, adulteris et furibus, si ad ecclesiam confugiunt.</i> <i>Ex concil' Aureli...</i> Id constituimus observandum quod ecclesiastici canones – clericis non queratur. <i>Ctp 2.29.1 etc</i>
2. 77	EaLc	
2. 78	Lc	
		Pa: <i>Item. Dilectissimo et spectabili viro filio Bonifacio Aug'</i> <i>episcopus</i> Miror quomodo subito murum fidei aries – dignum offeras sacrificium. <i>ID 3.122; Ctp 3.3.14</i>

		<p><i>lvii. De fugientibus ad heremitoria. Gg' Ciriaco Constantinopol' episcopo</i> Quelibet occulta loca sine gratia animam – cecidit e celo. <i>Ctp 1.55.4</i></p> <p><i>lviii. Quot modis sacrilegium fiat. Lucius papa Romanus episcopis omnibus</i> Qui res vel pecunias ecclesie abstulerit sacrilegium – agentes et consentientes. <i>Paraph. of H 179</i></p> <p><i>Idem</i> Idem.^a Rerum ecclesiarum et facultatum raptores a liminibus – consenciant rei iudicantur. ^a <i>sic</i> <i>ibid. Pol. 6.14.7 from BD 11.19</i></p> <p><i>De eodem. Iohannes papa</i> At hi qui monasteria et loca – canonice sententie subiugantur. <i>Pol. 6.14.10</i></p> <p><i>Item</i> Anacletus in apostolica sede Domino serviens omnibus orthodoxis. Qui abstulerit aliquid patri vel matri – sacrilegus iudicandus est. <i>Pol. 6.14.6</i></p> <p><i>[in mg. in second hand]</i> <i>G. Anthemio diac'</i> Ratio nulla permittit ut propriis cuiusquam usibus – datum esse cognoscitur. <i>Pol. 3.12.12</i></p> <p><i>Idem Savino subdiacono</i> Sacrilegium et contra legem est si – temptaverit compendiis retinere. <i>Pol. 3.12.13</i></p> <p><i>De eodem. Pius urbis Rome archiepiscopus Italicis fratribus</i> Predia divinis usibus tradita quidam humanis – irruentibus vexentur. Quod si quis presumpserit ut sacrilegus iudicetur. Nolite itaque fratres talia agere nec – qui facientibus consenciant. <i>cf H 118. Pol. 6.14.12 ends at iudicetur. For the fuller text cf RP 3. App. 39, Ans. ded. and 4L 4.63 (in Gilchrist's numbering). cf below after 5.113</i></p> <p><i>Ex decretis Urbani pape ii.</i> Urbanus episcopus Christianis omnibus. Res ecclesie fidelium oblationes appellantur, quia Domino – perpetue deportationis urentur. <i>Pol. 6.14.13; cf below after 5.113</i></p> <p><i>De eodem. Pius papa</i> Sicut qui ecclesiam Dei vastat et eius predia – agere quam fornicari. <i>Pol. 6.14.3</i></p> <p><i>lviii. Que sit lex sacrilegii. Ex concil' apud Theodonisvillam ubi fuerunt in sedibus ordinatis xxxii episcopi</i> Si quis subdiaconum calumpniatus fuerit et spassaverit – in perpetuo maneat. <i>Pol. 6.14.1</i></p>
--	--	---

2. 79		Pa places immediately before 2.81 below, preceded by the rubric to 2. 81
2. 80	EaLcOa	
		<p>Pa:</p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem</i></p> <p>Quod si quis Dei sancteque ecclesie extiterit contemptor – gravissima detineatur infirmitate. <i>Pol. 6.14.2</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Simacus papa in generali synodo residens</i></p> <p>Generaliter statuimus ut quicumque res ecclesie – perpetuo anathemate feriantur. <i>Pol. 6.14.14; cf below after 5.90</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Nequaquam potuit melius dici</i></p> <p>Quisquis episcopus inventus fuerit vel abbas de salariis – que non collegit. <i>Pol. 6.14.5</i></p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem. Ex epistola Gregorii pape ad Constantiam reginam Gallie</i></p> <p>Cum devotissimam dominam sciam de ecclesiastica vita – deraudaret, in quadruplum redderet. <i>cf BD 11.26a; ID 13.36a; Ctp 1.55.110a</i></p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem. Eusebius papa</i></p> <p>Est etiam in antiquis ecclesie statutis – defraudari reddo quadruplum. Et in legibus seculi et civium habetur, Qui rem subripit alienam illi cuius res – et dampnum in quadruplum restituat et canonice restituat. <i>BD 11.25, ID 13. 35A to reddo quadruplum. For end cf Pol. 6.14.11</i></p>
2. 81		
2. 82	Oa	
2. 83	LcOaOf	
2. 83A	AaLbOaOfPy (see below 2.89A) Brant	
2. 84	Ea	
		<p>Pa:</p> <p>Liberti ecclesie quia nunquam moritur eorum – vel obedientiam prebeant. <i>Pol. 3.12.20; cf BD 3.185, ID 3.245</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Qualiter lex Dei sit legenda. Clemens papa fretribus cum Iacobo Ierusalimis habitantibus</i></p> <p>Diligenter observandum est ut lex Dei cum – et simulata declinet. <i>Pol. 4.2.1</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Item. Aug' in li' de verb' Domini, sermone L</i></p> <p>Domini gratia et misericordia circumsepit veritate sua – ille male interpretari. <i>Pol. 4.2.2</i></p> <p style="text-align: center;"><i>De eodem. Idem in lib' i de doctrina Christiana</i></p> <p>Si quis in scripturis aliut sentit – perversum ire cogatur. <i>Pol. 4.2.3</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Item. Gg' papa Domiciano metropolitano</i></p> <p>In intellectu sacre scripture respui et non debet – celestis sponse proficiunt.</p>

		<p><i>Pol. 4.2.4</i></p> <p><i>lxiii. Quod nichil addendum^a est divino mandato. Ambrosius in lib' de Paradyso</i></p> <p>Quantum presens lectio docet discimus, nichil – sed non edetis. ^a <i>corr. fr. adda-</i></p> <p><i>Pol. 4.3.1</i></p> <p><i>De providentia et auctoritate adque observancia divinarum scripturarum. Leo papa</i></p> <p>Curandum est et sacerdotali diligentia maxime – in ecclesia legantur.</p> <p><i>Pol. 3.20.1</i></p>
2. 85		<i>For 2. 85-8 in Pa see above after 2. 49</i>
2. 86	Ea	
2. 87		
2. 88	Lc	
2. 89a	PyVc	
		<p>Fb:</p> <p>Notandum quia secundum Ier' vocantur canonici – vero sunt apocriphi</p>
2. 89b	Ea	
		<p>Vc² <i>add. at foot of leaf:</i></p> <p>Notandum quia secundum Ieronimum vocantur canonici libri – secundum Petrum. Ceteri vero sunt apocriphi.</p>
2. 90	EaLc	
2. 91	EaLc	
2. 92	EaLc	
2. 93	EaLcOa	
2. 94	EaLcOa	
2. 95	EaLcOa	
2. 96	EaLcOa	
2. 97	EaLc	
2. 98	EaLc	
2. 99	EaLc	
[2.100]		<i>In Brant, but no ms. yet reported with it; cf 2.117b</i>
2.101	Lc	
2.102	EaLc	
2.103	EaLc	
		<p>Fb:</p> <p>Tria concilia Constantinopolitana tenentur in ecclesia, i. tempore Damasi pape, v. tempore Iulii pape, sextum tempore Agathonis pape.</p>
2.104	EaLc	
2.105	EaLc	
		<p>Eg² mg.:</p> <p>Et[?] idem Ysidorus eth. libro <vi ss>. In precedent .... annis .....fervente ....plebium minime .... nec .... licentia episcopis in .... conven..... set ipse dedit hanc licentiam</p>
2.106	EaLc	
2.107	EaLcOa	
2.108	EaLcOa	
2.109	EaLcOa	
2.110	EaLcOa	
2.111	EaLcOa	
2.112	EaLcOa	
2.113	EaLcOa [Mn breaks off, and resumes below at 5. 95]	

2.114	EaLcLm	
2.115	EaLcLm	
2.116	EaLc	
2.117	EaLc	
2.118	EaLcOa	
2.119	EaLcOa	
2.120	EaLc	
2.121	EaLc	
2.122	EaLc	
		Ra add.: Ceterum que ab hereticis vel scismaticis scripta vel predicta sunt nullatenus recipit catholica et apostolica Romana ecclesia, e quibus pauca que ad memoriam venerunt et a catholicis imitanda sunt credimus esse subdenda. In primis <i>cf ID 4.64 end.</i>
2.123	EaLc	
2.124	EaLcOa	
2.125	EaLcOa	
		PtQa: <i>Quod revelatio sancti Stephani sit apocroficum^a. Ex sermone Augustini^b.</i> Venerat enim ad Ihesum Nichodemus nocte primum – omnibus gentibus declaratur CCSL 36.662 ^a Quod – apoc. om. Pt ^b Ex – Aug. Qa; Aug. in Iohannem cap.... Pt
		PtQa: <i>Ex libro Gennadii de viris illustribus^a.</i> Lucianus presbiter vir sanctus cui revelavit - primus intulit occidenti. <i>Beda, CCSL 128B. 514</i> ^a Ex - illustribus Pt; Ex dictis Genn. Qa
2.126	EaLc	
2.127	EaLc	
2.128		
2.129	Oa	
2.130		
2.131	Oa	
2.132	EaLcOa	
2.133	EaOa	
2.134	Oa	
2.135	Oa	
2.136	EaOa	
2.137	Oa	
2.138		
2.139	Oa	
2.140	Oa	
2.141	EaOa	
2.142	Oa	
2.143	LcOa	
2.144	LcOa	
2.145	LcOa	
		Qa: <i>Privilegium et officium archidiaconi. [Ysidori Spalensis episcopi ad Lanfredum Cordubesentium in mg.]</i> Ministerium et officium archidiaconi - sentiat pertulisse.
		<i>Ex libro ordinis Romani</i> Ut archidiaconus post episcopum sciat - episcopi corrigatur.

		<i>Ex concilio Toletano</i> Officium vero archidiaconi ^a est evangelium - venerantur peragat. ^a -diani Qa
		<i>Ex libro ordinis .. [rest in gutter]</i> Archipresbiter sciat esse sub archidiacono -- ipse iniunxerit.
		<i>Ex concilio Toletano</i> Officium archipresbiteri de urbe constat -- sacerdotibus privilegium.
		<i>Officium primicerii</i> Primicerius sciat se esse sub -- a quo ipse iusserit istruhend'.
		<i>Officium custodis ecclesie</i> Custos ecclesie cui ea que ecclesie -- tibi sibi.
		<i>Sacriste officium. Ex libro Romani ordinis</i> Sciat se sacrista subiectum esse -- sacri crismatis.
		<i>Officium custodis ecclesie</i> Custos vero ecclesie sollicitus esse -- inter illos.
		<i>Ex libro ordinis Romani.</i> Sicut in clerico post episcopalem - pertinere videatur.
2.146	LcOa	
2.147	Oa	
2.148	EaLcOa	
2.149	LcOa	
2.150	LcOa	
2.151	EaLcOa	
2.152	EaLcOa	
2.153	EaLcOa	
2.154	Oa	
2.155	Oa	
2.156	AaEa*Oa	
2.157	OaPt	Pa has 157-8 in mg. here, and in text after 2. 160
2.158	Oa	
2.159	LcOa	
2.160	Oa	
2.161	Oa	
2.162	EaLcOa	
2.163	LcOa	
2.164	LcOa	
2.165	Oa	
2.166	Oa	
2.167	LcOaVp	
2.168	EaLcOaVp	
2.169		
2.170		
2.171		
2.172		
2.173, cf 2.183		
2.174	LcOa	
2.175	Oa	
2.176	Oa	

2.177	LcOa	
2.178	Lc	
2.179	Oa	
2.180	Lc	
2.181	CcEa*	
		Pt: <i>Gr' III</i> Licet nova consuetudo nulla fulta auctoritate – elementorum quatuor evangeliorum. <i>JL 5290; more or less as here Coll. Tarr. I, c. 446, II 2. 40 etc</i>
2.182	LcOa	
2.183		
2.184		
2.185	CcEaOa	
2.186	Oa	
2.187	OaVo	
2.188	Oa	
2.189	HaOa	
		<i>for Sk see after c 195</i>
2.190		
2.191	HaOa	
2.192	BbHaOa	
2.193	CcOa	
2.194	BbCcLcOa	
2.195	BbLcOa	
		FcOePtRaSd² <i>here, Sk after 189:</i> <i>Augustinus in omelia de archa Noe</i> Quadragesima dierum ieiunio quamvis iniquitas peccatoris exorari potest, et quantavis severitas iudicis mitigari. Nam sicut tunc quadragesima diebus pluit ad purgandum mundum, iusta nunc quadragesima diebus miseretur ad hominem purificandum. <i>(not identified)</i>
		Pt: <i>Ex concil' apud Efferphur ubi Henricus ... aff..</i> Nemo enim nisi consentiente episcopo aut eius misso – supplementum catholice legis. <i>XIIP 6.71; ID 4.59</i> <i>Aug' in omelia de ..no c..</i> Quadragesima dierum ieiunio quamvis iniquitas – ad hominem purificandum. <i>Ex concilio ...gont' cap. xiii</i> Laici iuxta altare quo sacra misteria – etiam sancta sanctorum. <i>BD 3.102; ID 2. 137 etc</i> Infirmis omni hora licet cibum potumque sumere quotienscumque desiderant <i>BD 18.20; ID 15.42 etc</i> <i>Ex reg... Leonis III cap. vi..</i> Ecclesias qui plures retinet una quidem – commendatione tenende sunt. Quicumque ex gradu ecclesiastico sine – et de sanctimonialibus. <i>No obvious source runs these together so, though both are widespread</i> <i>Gregorius episcopus episcopis omnibus</i>

		<p>Singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusque – non fuerint distributa. <i>Widespread, e.g. 74T 258, Ctp 1.55.80, ID 6.344, 3L 2.22.3</i></p> <p><i>Ex decretis Lucii pape cap. iii</i> Rerum ecclesiasticarum et facultatum raptores a liminibus – consentiunt rei iudicantur. <i>ending as here Regino 2.285; Polyc. 6.14.7</i></p> <p><i>Ex decr' Iohannis pape capitulo x</i> Ut hii qui monasteria et loca Deo sacrata – canonice sententie subigantur. <i>e.g. BD 11.22, ID 14.92</i></p> <p><i>Greg' ad Constantiam reginam Gallie</i> Si quis manu armata usque ad quattuor – in quadruplum restituant.</p> <p><i>Aug'</i> Non agitur penitentia si cum res aliena reddi potest retinetur. Non remittetur peccatum nisi restituatur ablatum – intervenit ne male. Et paulo post. Ablata restituat et qui ad se – fraudis et criminis.</p> <p>Plerique medico nec volunt reddere honorem – qui male utitur. <i>cf AL 11.93 end etc, though no reported coll. begins as here.</i></p> <p><i>In decretali Leonis pape tit. xxx</i> Alienum clericum invito episcopo ipsius nemo – occasio relinquitur.</p> <p><i>In Calcedonensi concilio tit. xiii</i> Peregrinos clericos et lectores in alia civitate – penitus ministrare debere.</p> <p><i>In concilio Africano tit. lvii</i> Item placuit ut quicumque in ecclesia vel semel legerit – et ceteri episcopi.</p> <p><i>Ex concilio Carthag' capitulo vi</i> Ut clericum alienum non concedente proprio – hostiarii retinent.</p> <p><i>Ex concilio Niceno tit xvi</i> Quicumque temere aut periculose neque timorem – huiusmodi irrita comprobetur.</p> <p><i>Ex concil' Antioceno tit x...</i> Nullus peregrinorum sine pacificis, id est commendacitiis epistolis suscipiatur.</p> <p><i>Ex concil' Calcidon' tit. x...</i> Non licere clericum in duarum civitatum conscribi – huiusmodi gradu recedere.</p> <p><i>Aug' ad Ieronimum de origine [anime?]</i> Ad discendum quod opus est – quid doceat ignorare.</p> <p>Dominus in evangelio ..... inquit ne contempneris – nativitatis in custodiam sui angelum delegatum.</p>
--	--	--

		Potest contingere quod aliquis intermisso subdiaconatu – sunt a sanctis patribus. Locutus est Dominus ad Moysen et erit sacerdotis.
		Qe mg.: <i>Aug' libro II de civitate Dei</i> Romani antiqui in stupro detectas veste – humana cubilia vindicabant.

Book III

		<i>capitulatio:</i> LaPhPrQeTbVmVo
3. 1	Ce*EaLcOa*Pa*Pk*	
		Fb ² mg: [E]pistolae est in papa, q' statim post electionem plenam habet potestatem et aliis – dare ordines et similia.
3. 2	Ea	
3. 3	EaLcOa	
3. 4	EaLcOa	
3. 5	AaEa	
3. 6	EaLcOa	
3. 7	Ea	
3. 8	Ea	
3. 9	EaOa	
3. 10	EaLc	
3. 11	EaLc	
3. 12	EaLc	
		Fb text here, Vc ² at foot of leaf, marked for insertion after 3.13: Si quis vult pontifex non tam vocabulo – pie vivere in Christo. 3L 2.8.73
3. 13	Ea	
		Vc ² – see after 3.12
3. 14	EaLcMq(suppl in mg. Mq ²)	
3. 15	EaLc	
3. 16	EaLc	
3. 17	EaLcPd(suppl. Pd ²)	
		Tc ² top of leaf here adds: <i>Cap. v ex concilio Toletano.</i> [C]um episcopus suam diocesim visitat nulli pre multitudine onerosus sit, nec unquam quinquagenarium numerum evectionis excedat, aut amplius quam unam die quinquam basilicam remorandi licentiam habeat. BD 1.86; ID 5.192
3. 18	EaLc	
3. 19	EaLc	
3. 20	EaLc	
3. 21		
3. 22		
3. 23	Lc	
		Tc ² at head of leaf adds: <i>Ex concilio Triburario presente Arnulfo rege, cap. xxvi.</i> [R]elata est coram sancta sinodo querimonia plebium eo quod sint quidam episcopi nolentes ad predicandum vel ad confirmandum suas per annum parrochias circumire, qui tamen exigant ut mansiones quibus in profectioni uti debuerant alio pretio redimant qui parare debent. Que duplex infamia et negligentia et avaritia sancte sinodi horrori fuit magno, et statuerunt ne quis ultra exerceat id cupiditatis ingenium.

		<i>BD 1.119, ID 5.341</i>
3. 24		
3. 25	Lc	
3. 26		
3. 27	Lc	
3. 28	LcRf	
3. 29		
3. 30		
3. 31	Lc	
3. 32	Lc	
3. 33	Lc	
3. 34	Lc	
3. 35	Lc	
3. 36	Lc	
3. 37	Lc	
3. 38	Lc	
3. 39	Lc	
3. 40	Lc	
3. 41	Lc	
		Pt: <i>Iohannis pape</i> Pallii ^a namque usus inter cetera tante virtutis – firmus et rata... <i>cf Vp after 3.20</i> ^a <i>corr. fr. Pallei</i>
3. 42		
3. 43	Lc*	
3. 44	EaLc	
		Pt: <i>Ex concilio Niceno cap. i</i> Si quis a medicis per langorem desectus est aut a barbaris abscisus, hic in clero maneat. Si quis autem se sanus abscidit, hunc et in clero constitutum abst... conveniet et deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret quod de his qui ... rem affectant audentque semetipsos abscidere dictum sit, sic eos quos aut barbari aut domini castraverunt inveniuntur autem alias dignissimi tales ad clerum suscipit regula.
3. 45	Lc	
		Pt: <i>Gelasii ad omnes episcopos cap. ii</i> Priscis manentibus institutis, que ubi nulla rerum vel temporum urget angustia regulariter convenit custodiri, eatenus ecclesiis que vel cunctis sunt destitute ministris vel usque adeo ut plebibus divina munera supplere non valeant inm...tis tam instituendi quam promovendi clericalis obsequii sic spatia dispensanda conced..mus ut si quis de religioso proposito et disciplinis monasterialibus eruditus ad clericale ...nus accedat - doceatur prestitisse devotio. <i>Ans. ded. 6.19 etc</i> <i>Idem cap. iii</i> Si de laicis quis ecclesiasticis aggregandus est – in gradibus subrogandis.
3. 46		
3. 47		
3. 48		
3. 49	Lc	
3. 50		
3. 51		
3. 52	Ea	

3. 53		
3. 54	Lc	
3. 55	Ea*Lc	
3. 56	Lc	
3. 57	EaLc	
3. 58	Lc	
3. 59	Lc	<p>Lh² gives three texts in right margin. They are only partially extant.</p> <p>...ci qui in adolescen ...a demonibus coga... obsessi ad superior.... sacri regiminis gradum ascendere non possunt.</p> <p style="text-align: center;"><i>Gregorius de ....</i></p> <p>Maritum duarum matronarum post baptis... non ordinand... - pecuniam optulerit <i>cf Lk after 3. 61</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Pius papa</i></p> <p>Communiter diffinimus ut nullus de his qui aut - ...antur ab incursu d..monum liberati</p> <p>Vo has widely variant text of the second half of the canon</p>
3. 60	Lc	
3. 61	Lc	
		<p>Lk² (below 3.61 at bottom of fo. 46v):</p> <p style="text-align: center;"><i>Aug. in libro contra lxxvi hereses cap. xxxix.</i></p> <p>Maritum duarum post baptismum matronarum clericum non ordinandum. Neque eum qui unam quidem sed concubinam habuit. Nec illum qui viduam aut repudiatam vel meretricem in matrimonio sumpsit. Nec eum qui semetipsum quolibet corporis sui membro indignatione aliqua vel iusto iniustove amore superatus truncaverit. Neque illum qui usuras accepisse convincitur, aut in scenis lusisse cognoscitur. Neque illum qui publica penitentia mortalia crimina deflet. Nec illum qui aliquando in furiam versus insanivit, vel afflictione diaboli vexatus est. Nec eum qui per ambitionem Simonis magi pecuniam offert.</p> <p><i>Here ending as AL 7.22 (etc), rather than ID 8.295 etc</i></p>
3. 62		
3. 63	EaLc	
3. 64		
3. 65		
3. 66	Lc	
3. 67	Lc	
3. 68	Lc	
3. 69	AaEaLc	
3. 70	EaLc	
3. 71		
3. 72	Lc	
3. 73	Lc	
3. 74		
3. 75	EaLc	
3. 76	Ea*	
3. 77	Ea*Lc	
3. 78	Lc	
3. 79	Lc	
3. 80		
3. 81	EaLc	
3. 82		

3. 83	EaLc	
3. 84		
3. 85	Lc	
3. 86	Lc	
		Pr² <i>at foot:</i> Diaconus com ordinatur si se non posse cuntinerre dixerit, uxorem libere sortiatur. Si autem tacuerit vel professionem continentie fece<r>it, uxori postea non copuletur, copulatus a ministerio removeatur.
3. 87	EaLc	
3. 88	EaLcVp	
3. 89	EaLc	
3. 90	EaLc	
3. 91	Aa	
3. 92	EaLc	
3. 93	EaLc	
3. 94	Lc	
3. 95	AdEaLc	
3. 96	EaLc	
3. 97	EaLc	
3. 98	EaLc	
3. 99	EaLc	
3.100	EaLcPq* ²	
3.101	Lc	
		Td² <i>(mg.):</i> Ut hii qui in tribus gradibus presbiteratu, diaconatu, subdiaconatu positi mulieres non abiecerint, ab eorum graduum dignitate excludantur.
3.102	EaLc	
3.103		
3.104	Lc	
3.105	EaLc	
3.106	EaLc	
3.107	EaLc	
3.108		
3.109	EaLc	
3.110	EaLc	
3.111	Lc	
3.112	Lc	
3.113	Ea	
3.114	Lc	
3.115a	Pt ³	
3.115b	EaLc	
3.116		
3.117	Ea	
3.118	Lc	
		Sb² <i>(at foot of fo. 60v, tied here):</i> <i>Aug' super Iohannem</i> Notandum est quod non solum venditores columbarum sunt et domum Dei – causa retributionis exercent. <i>XP 3.34.2 (4)</i>
3.119	Lc	
3.120	Lc	
3.121	Lc	
		Fb:

² Pq has the insc. but not the text³ Pt has the insc. but not the text

		<p><i>Urbanus</i> Quicumque sane cupiditate parentum cum adhuc parvuli- habere non patimur. <i>C. Piacenza c. 5; 3L 2.9.12; C 1 q 5 c 1, cf Vc after 3.128</i></p> <p><i>Eiusdem</i> Ordinationes quoque ab heresiarchis nominatim excommunicatis – eos nescisse dampnatos. <i>C. Piacenza c. 9; Pol. 7.15.2a; C 9 q 1 c 5a</i></p>
		<p>Sb² (at foot of fo. 61, tied here): <i>Ex concilio Pictav' cap. ix</i> Ut sanctorum reliquias causa pecunie circumferentes ad predicationem non admittantur. <i>XP 3.34.2 (5)</i></p>
3.122	Lc	
3.123	Lc	
3.124	Lc	
3.125	Lc	
3.126	Lc	
3.127		
3.128	EaLc	
		<p>Vc² at foot of leaf, with tie-mark: <i>Urbanus</i> Quicumque sine [sic] cupiditate parentum – nescisse dampnato. <i>cf Fb after 3.121</i></p>
3.129	EaLc	
3.130	Lc	
3.131	Lc	
		<p>Pt: <i>Iohannes diach' R' ecclesie</i> Neminem scismaticorum iam revertentium sine cautione iuratoria Gregorius suscipere satagebat.</p>
3.132	Lc	
3.132bis	LcVp	
3.133	Lc	
3.134		
3.135	Lc	
3.136	EaLc	
3.137	EaLc	
3.138	EaLc	
3.139	EaLcOa*	
3.140	LcOa*	
3.141	Lc	
3.142	EaLc	
3.143	Lc	
3.144	EaLc	
3.145	Lc	
3.146	EaLc	
3.147	Lc*	
3.148	AaLc	
3.149	Lc	
3.150	Lc	
3.151	EaLc	
3.152	Lc	
3.153		
3.154		
3.155		
3.156		
3.157		

3.158		
3.159	Lc	
3.160	Lc	
3.161		
3.162	Lc	
		PtSk: <i>Augustinus super Iohannem</i> Quicquid inhoneste venditur iniuste emitur
3.163	Lc	
3.164	Ea*Lc	
3.165	EaLc	
		Pk: Si servus per ignorantiam ordinatus fuerit – deponatur Domino reddatur. [<i>i.e. rubric to c 164 treated as distinct cap.</i>] <i>Novellarum constitutio v cap. xiii</i> Si servus ordinatus fuerit sciente et non contradicente domino, liber maneat. Si ignorante domino intra annum liceat probare et servum suum recipere– servitio redigatur <i>Insc. and rubric to c 166, with rubr. treated as distinct cap.</i>
3.166		
3.167	Lc	
3.168	Lc	
3.169	Lc	
3.170		
3.171		
3.172		
3.173	Lc	
3.174	Lc	
3.175		Qe mg. adds in mid-text (tied to Hilarios, Macharios): Et ut ad scripturarum auctoritatem redeam, noster princeps Helias, noster Heliseus, nostri duces filii prophetarum, qui habitabant in agris et solitudine, et faciebant sibi tabernacula prope fluentia Iordanis. De his sunt et illi filii Rechab qui vinum et siceram [?] non bibebant, qui morabantur in tentoriis, qui Dei per Ieremiam voce laudantur, et promittitur eis quod non deficiat de stirpe eorum vir sanctus coram Domino. <i>Hieronimus ep. 58.5 (the material source for ID, IP) CSEL 54(1). 534</i>
3.176	Ea*Lc	
		Wd² in mg.: Sciendum quod Urbanus papa statuit ut quicumque regularis ordinis sui oblitus, se apud Cystercienses receperit, et post hec penitentia ductus resilire voluerit, ut in signum prevaricationis semper amodo gugullam super superpellicio ferat.
3.177	Ea	
3.178	Lc	
3.179	EaLc	
3.180	Lc	
3.181	Ea*LcVp	
3.182	EaLc	
3.183	Ea	
3.184	EaLc	
3.185	Lc*	
3.186	EaLc	
3.187	Lc	
3.188	Lc	
3.189	Lc	
3.190	EaLc	

3.191	EaLc	
3.192	BbLc	
3.193	Lc	
3.194	LcSe	
3.195	Lc	
3.196	Lc	
3.197	EaLc	
3.198	EaLc	
3.199	EaLcPt	
3.200	EaLcPt	
3.201	EaLcPk	
3.202	EaLc	
3.203	EaLc	
		<i>For EdFbVp see below after 3. 215</i>
3.204	Lc	
		<i>For Vc see below after 3. 215</i>
3.205	Lc	
3.206	Lc	
		<i>For MgWa see after 3. 215</i>
3.207	Lc	
3.208	EaLc	
3.209	Lc	
		<i>for Ed, and Qa's insertion in mid c 209 see after 3.215</i>
3.210	Ea*Lc	
3.211	Lc	
3.212	Lc	
3.213		
3.214	<i>suppl. Gc²Ha¹Pc²</i>	
3.215	Lc	
[3.215A, qv]		<p>EgLk²(in marg. with tiemark)MoPc(mg.)TcVt add here, FbVp after 3.203, MgWa after 3.206, Qa in mid-3.209, Ra² at head of leaf, Sk after 7.90, Vc² at foot of leaf, Vp after 3. 202, JaLcOc at end of 8:</p> <p style="text-align: center;"><i>Innoc' papa Victricio Rothomagensi episcopo^a</i> Que Christo spiritualiter nubunt, si postea - humanas nuptias transmigravit? <i>ID 7.17 var.] C 27 q 1 c 10</i> ^a Fb has the insc. of 3.204, with Gelasius in mg.</p>

Book IV

		<i>capitulatio: LaPhPrQeTbVm</i>
4. 1	EaLcPk	
4. 2	Lc	
4. 3	EaLc	
4. 4	EaLc	
4. 5	EaLc	
4. 6	Lc	
4. 7	Ea*Lc	
4. 8	EaLc	
4. 9	EaLc	
4. 10	EaLc	
4. 11	EaLc	
4. 12	EaLc	
4. 13	EaLc	
4. 14	EaLc	

4. 15	Lc	
4. 16		
4. 16A	AaLcBrant	
4. 17	Lc	
4. 18	Lc	
4. 19	Lc	
4. 20	Lc	
4. 21		
4. 22	Lc	
4. 23	EaLc	
4. 24	Lc	
4. 25 ⁴	Lc	
4. 26	Lc	MgRa²Vo <i>add. last sentence:</i> Similiter si aliquis episcoporum metropolitanum suspectum habuerit, apud primum diocesanos aut apud hanc apostolicam sedem audiatur
		Be: In aliis civitatibus tantum agimus quod ad ecclesiam pertinet quantum vel nos permittunt vel nobis imponunt earundem civitatum episcopi fratres et consacerdotes nostri. <i>Aug. ep. 34, CSEL 34.26; cf Pr a 27</i>
4. 27	EaLc	
4. 28	LcRa*	
		<i>For EdQa see after 4.30</i> Lk: <i>Ex concilio Toletano capitulo octavo</i> Igitur si clerici aut monachi inventi fuerint - amittant gradum <i>Ex concilio Calced' c. xviii</i> Si qui ergo clerici - gradu abicantur
4. 29	EaLc	
		FbRa <i>here, Vc² in mg.</i> <i>Ex concilio Agathense</i> Id etiam placuit ut clericus si – de ecclesie communione pellatur. <i>C Agde c.8, Ctp 2.28.7</i> <i>For Fb 4.29B-C see after 4.30</i> <i>For Qa see after 4.30</i>
4. 30		
[4.35B, qv]		MgWa <i>here, in mg. Ra²Vc², Qa as 4.29A, Eg as 4. 33B, Fb as 4.29B, Tc as 4.35B, Vt as 4.31B:</i> <i>[Ex concilio Calcedon' cap. xviii]</i> Si qui ergo clerici vel - proprio gradu abicantur. <i>ID 12.87] +C 11 q 1 c 23</i>
[4.35A, qv]		MgWa <i>here, in mg. Ra²Vc², EdLkQa as 4. 28A, Eg as 4. 33A, Fb as 4.29C, Tc as 4. 35A, Rf as 4. 31A, as 4.31A Vt:</i> <i>[Ex concilio Toletano cap. viii]</i> Igitur si clerici aut monachi inventi - proprium amittant gradum. <i>ID 12.88] +C 11 q 1 c 24</i>
4. 31		
		Rf: <i>see after 4.30</i>
4. 32	Lc	
4. 33	Lc	
		Eg: <i>see after 4.30 (2 canons)</i>
4. 34		

⁴ MgVp *here end (with ID 5.54):* Similiter si quis – sedem audiatur

4. 35	EaLc	
		Tc: <i>see after 4.30 (2 canons)</i>
4. 36		
		Qe mg.: <i>Cyprianus Rogatiano</i> Dominus noster Ihesus Christus rex et iudex – falsos sacerdotes ipse tal' extitit. <i>ID 5.355; Ctp 3.9.15; D 93 c 25a</i>
4. 37	Lc	
4. 38	Lc	
4. 39	EaLcVo	
		Qe mg.: <i>Ciprianus ad Pupianum</i> Scire debes episcopum in ecclesia esse – se esse confidit. <i>ID 5.360-1; Ctp 3.9.17-18</i>
4. 40	EaSg	
		Qe mg.: <i>In decr' Anacleti cap. iii</i> Sententia Cham filii Noe damnantur – sed deridenda monstrav' <i>AL 3.37 as here; widely elsewhere, usually fuller</i>
4. 41	Ea*Lc	
4. 42	AaEaLc	
4. 43	AaLcCa*Sg*	
4. 44	EaLc	
4. 45	Ea	
4. 46	EaLc	
4. 47	Ea*Lc	
4. 48	Lc	
4. 49		
4. 50	EaLc	
4. 51	Ea*Wc*	
4. 52	Wc	
4. 53		
4. 54		
4. 55a	Lc	
4. 55b	Lc	
4. 56		
4. 57		
4. 58	Aa	
4. 59		
4. 60		
		Ea² adds at foot of leaf: Gr. Unusquisque superbus rector totiens ad culpam apostasie dilabitur quotiens preesse hominibus ...lectatur. <i>Greg. Moralia in Iob, CCSL 143B (1985), 1227</i> De humilitate potest dici, Non sum qui fueram, periit pars maxima nostri <i>Maximiani elegiae, 1 line 5, ed. Petschenig, 1.</i>
4. 61	Aa	
4. 62		
4. 63		
4. 64		
		Be: <i>[lacuna for insc.]</i> Ipsa pietas, veritas, caritas nos non permittit contra Cecilianum eorum hominum accipere testimonium quos in ecclesia non videmus, cui Deus perhibet testimonium. Qui enim divina testimonia non secuntur, pondus humani testimonii perdiderunt.

		<i>AL 12 .60a (and elsewhere)</i>
4. 65		
4. 66		
		<p>Be:</p> <p><i>Calixtus papa</i></p> <p>Non legitime coniunctus vel absque dotali titulo ac benedictione sacerdotis copulatus sacerdotes vel legitime coniunctos criminari, vel in eis testificari, minime potest, quoniam omnis certa macula pollutus infamis est, et accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reiciendi sunt, infames efficiuntur, set etiam omnes consentientes. Similiter de raptoribus vel eis qui seniores impetunt fieri censemus. Hos vero seculi leges interficiunt set nos misericordia preeunte sub infamie nota ad penitentiam recipimus. Ipsam quoque infamiam qua aspersi sunt delere non possumus sed animas eorum per penitentiam publicam et ecclesie satisfactionem sanare cupimus. [quia manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda <i>add in mg.</i>]</p> <p><i>H 140; ID 9. 23</i></p>
4. 67	Lc	
4. 68		
4. 69	Vp	
4. 70	Vp	
4. 71		
4. 72	EaWd	
4. 73	EaLc	
4. 74	Lc	
		<p>Ea² adds at foot of leaf:</p> <p><i>A. III Winton' episcopo.</i></p> <p>Innotescat sollicitudini tuae.... (JL 14156). An inserted slip (s. xiii) begins: Nullus introducatur personaliter</p>
4. 75	Lc	
4. 76	Lc	
4. 77		
4. 78	LcMq (suppl. Mq ²)	
4. 79	Lc	
4. 80		
		<p>Be:</p> <p><i>[lacuna for insc.]</i></p> <p>Accusatoris alia persona est, alia defensoris, alia intercessoris, alia iudicis, de quorum propriis officiis nimis longum est disserere, et tamen defensor ab intercessore plurimum distat. Nam ille diluendis vel obtegendis criminibus operam maxime impendit, intercessor autem etiam cum de culpa constat pro pena removenda vel temperanda curam gerit.</p>
4. 81	Lc	
4. 82		
4. 83	AaAdBdCbCcEaFcKaLb LcLdLjObOcOdOeOfPc(before corr.)PdPfPtPwVoVqWa Za	<i>See text for the complexities here</i>
4. 84	Sd	<i>Do.</i>
4. 85		<i>Do.</i>
		<i>FbVcVp: see after 4. 88</i>
4. 86		
4. 87a	Lc	
		<i>EgLgMg: see after 4.88</i>
4. 87b-8	BbEgLgSlVo*	

4. 88		
[4.88A, qv]		EdLh²QaTc here, after 4. 87a EgLgMgVtWa , after c 85 FbVc² (with tie-mark) Vp ; marginal addition in Lk² (tied here) PcRa ; pt only after c 97 Mo : <i>Ex concilio Triburiensi, cap. x.^a</i> Nobilis homo vel ingenuus si in – ferro se expurget. ^a Ex – x om. PcVc <i>BD 16. 19; C 2 q 5 c 15</i>
4. 89		
		Fb inserts between the first line of c 89 and the rest form letters and authorities concerned with appeals, in several hands
4. 90-1		
4. 92	Sl	
		Sl : <i>In decretis Calisti pape cap. iii</i> Testes per quamcumque scripturam quamvis humilis servulusque persona sit testimonium dicere, nec de qualibet re actione vel inscriptione impetrare Christianum.
4. 93		
		Fb mg : Aliut est excommunicare et aliut anathematizare. Excommunicare est a societate seperare, ana. non solum a societate, verum etiam a corpore Christi.
4. 94	EaLcMg	
4. 95		
4. 96		
4. 97		
		Mo at foot of leaf: Si vero in furto – expurget (<i>see above, after c 48</i>)
4. 98		
4. 99	Lc	
		Be : Qui accusare volunt probationes habere debent cum neque iuris neque equitatis ratio permittat ut aliorum instrumentorum inspiciendorum potestas fieri debeat. Actore enim vero non probante reus qui convenitur etsi nichil ipse prestatit optineat. Actor quod ⁵ asseverat probare se non posse profitendo reum necessitate monstrandi contrarium ⁶ abstergit cum per rerum naturam factum negantis probatio nulla sit.
4.100		
		Be : Res alienas possidens licet iustam causam nullam habeat tenendi non nisi suam intentionem implenti restituere cogitur.
4.101		
		Be : <i>Petronio vicario Hispanorum</i> Vitia possessionum a maioribus contracta perdurant et successorem auctoris sui culpa comitatur.
4.102		
4.103-4	Lc	
4.105	Lc	
4.106	Lc	
4.107		
4.108		
4.109	Lc; Pr ² suppl. at foot of	

⁵ corr. fr. quo⁶ non add. and canc.

	<i>leaf</i>	
4.110	Lc	
		Ra: Legimus quia Moyses querelas populi semper ad Dominum tabernaculum ingressus referebat, et iuxta quod Dominus imperabat iudicia proponebat, nos nimirum instruens ut non ex corde nostro sed ex precepto divino condemnationis vel iustificationis sententiam proferamus. <i>BD 16.1b; AL 13.25b (etc); C 11 q 3 c 70b</i>
4.111		
4.112		
4.113		
4.114	<i>after c 117 Lk; Pc² suppl. in mg.</i>	
4.115		
4.116	AaLc	Ra: <i>Augustinus</i> Unus ex vobis me traditurus est. Bene dixit ex vobis, et non ex nobis. Ex vobis enim est a quibus per iudiciariam potestatem confessus aut convictus exclusus, non a me qui nullius indigeo argumentis et omnia certissime novi separatus et divisus est. Tale est ac si diceret, Et si ego per occulti iudicii sententiam eum dampnatum habeo, vos tamen adhuc illum per tolerantiam sustinete. <i>183T 98.4; 3L 2.33.60; +C 2 q 1 c 6</i>
4.117	Lc	
		Be (without a break): Simile quid scribit Nicholaus papa Karolo regi. Que Lotharius rex vester nepos operatur, accusatione non indigent. Manifesta sunt quippe in eo opera carnis, que sunt fornicatio et immunditia. <i>cf AL 12. 34b</i>
4.118	Lc	
4.119	Lc	
4.119A ⁷	AaLgMgQa*WaWc and Brant	
[4.119B qv]		EdEgLgLh²Lk² (<i>both in marg. with tiemark</i>) MgQaTcWa: <i>Ex concilio Maguntino.</i> In sancto concilio decretum est - periculo subiacebunt <i>BD 16.7, C 2 q 7 c 7</i>
		FcOe: <i>Simmachus papa in actione quinte sinodi.</i> Nullatenus oves pastorem suum -- ferendi estimentur <i>PL 130.1021</i>
4.120	Lc	
4.121	Lc	
4.122	Lc	
4.123	Lc	
4.124	Lc	
4.125	Lc	
4.126	Lc	
4.127		
		Lh² <i>adds texts in margin. Only partially extant:</i> Nota. Euticianus. Nam .... - pregrav.... ....contumacia ... obtemperare... - episcoporum donec obtemperet

⁷ See 4.104 above.

		(compare Vo 4.132a)
4.128	Lc	
4.129	Lc	
		Ea² adds at foot (fos 45v-6): <i>De his qui causa subterfugii discipline appellant. Religiosum a correptione sui prelati non posse appellari. Abbati sancti Petri super Divam.</i> Ad nostram noveris audientiam – corrigas et castiges. <i>JL 13864</i>
4.130	Lc	
		Eg² add. in mg: <i>Ex corpore canonum</i> Quod appellationes que fiunt – firmam securitatem fecerit. <i>cf XP 5.26.1, Coll. Chalons I, 12.30</i>
4.131	Lc	
4.132	Lc	
		Vo: <i>Ex conc' Palensi cp. ii</i> Qui iudicibus communi assensu electis consentire distulerit, nullus ei communicet donec obtemperet.
4.133	Lc	
4.134	LcVp	
		Lh² adds texts, only partially extant. .... discipline... Religiosum ... sui prelati ... posse appellare ◊ ◊ papa. ◊ sancti Petri fr....nostram no.. - corrigas et castiges
4.135	Lc	
		Be: <i>Ivo Carnotensis ecclesie minister Iohanni eadem gratia Aurelianensi episcopo salutem.</i> De presbitero – nulla excusat ignorantia <i>Ivo ep. 162; cf below Pr app. a 28</i>
4.136 ⁸		
		Pt: <i>Simacus papa in actione v sinodi, in ea post consulatum Avveni</i> Nullatenus oves pastorem – rite reprehendi estimentur <i>cf after 4. 119 above</i>
		Wc: <i>Anchiritane concilium</i> Vicarios episcoporum quos Greci corepiscopos dicunt non licet presbiteros vel diaconos ordinare. Sed nec presbiteris civitatis sine episcopi precepto amplius aliquid iubere , vel sine auctoritate literarum eius in unaquaque parrochia aliquid agere. Quod si prevaricari ausi fuerint, constituto deponi eos et dignitate qua preediti sunt debere privari. <i>Tarrac .II. 7.6(13), Paris BN 13658 no. 166 etc to aliquid agere.</i> <i>Can' Africanum</i> Ut episcopus vilem subpellectilem et mensam ac victum pauperem habeat et dignitatem sue auctoritatis fide et vita meritis querat. <i>widespread</i> Eorum qui pauperes opprimunt dona a sacerdotibus refutanda.

⁸ Pt treats 4. 136 as 5. 1

		<p><i>widespread</i></p> <p><i>Can' Agatenses</i></p> <p>Clerici qui comam nutriunt ac barbam ab archidiaconis etiam si noluerint inviti detondantur.</p> <p><i>cf below after 5. 86</i></p>
--	--	--

Book V

capitulatio: LaPhPrQeTbVm

Pt:

Simacus papa in actione v synodi in ea post consulatum Avieni
Nullatenus oves pastorem suum pro quacumque – reprehendendi
estimentur.

cf after 4.119 above

Haimo in epistolam ad Romanos

In quantum homo non offendit Deum – ne animam perdet. [*Ier. presbiter <ad> Eustacum ad Ephesum*] Servus non audiat dominum carnalem – voluerit imperare. Et paulo post. Conditionum moderate precepta constituit ut – et nefanda precipiant.

Idem eisdem ad Tytum

Si bonum [*repeated and canc.*] autem preceptum imperator et preses – contra Deum non sunt

Aug' de verbis Domini lx capitulo

Qui autem resistit potestati Dei ordinationi – si comeditur occidunt.

Gr' in Moralibus libro ultimo

Sciendum est quia per obedientiam malum – agitur intermitteri.

Quid faciendum sit si tumultu agitur concilium. Ex concilio Tolet' ca...

Quicumque in conventu concilii he que sunt premissa – excommunicationis sententiam perferat.

Gr' Iohanni defensori de Romanis legibus

Sententia que sine scriptura profertur nomen sententie habere non mereatur.

Eutitianus papa

Si episcopus aut abbas iubet monacho suo pro hereticis mortuis missam cantare, non obediat eis.

Ex concil' Agathensi cap. v

Si quis de clericis documenta quibus ecclesie – pari sententia feriat.

BD 3.183; ID 3.156 etc

Ex decr' Felicis pape cap. xx

Dum Romanam appellaverunt ecclesiam aut ab ea se – pontificis auctoritate finiatur.

Marcellinus papa cap. iii

Quecumque contentiones inter Christianos orte fuerint ecclesiasticis viris terminentur.

Leo papa Rustico Narbonensi in epistola cap. xxii
Si habent causam que negligere forte – quam forense iudicium.

Excepta Aug' de c. can. ex concilio Tolet'
Sepe principes contra quoslibet maiestatis – perdat proprium gradum.

Leo episcopis Mauretanie Cesariensis
Causam quoque Lupicini episcopi illic iubemus – posset subiacere sententie.

Si decisio clericorum uni perti displicuerit – cuiuslibet persona pulsetur [*corr. fr. –entur*]

Ex concil' Carthag'
Eum qui frequenter litigat et ad accusandum – gravi examinatione recipiat.

Ex concil' Carthag'
Ut episcopi accusatores fratrum excommunicent et si – non ad clerum.

Ex concil' Africano cap. xcvi
Ad accusationem non admittantur histriones aut – licentia non neganda.

Ex concil' Carthag'
Irrita erit sententia episcopi nisi clericorum suorum presentia confirmetur.

Ex concil' Terracon'
Nullus sacerdotum vel clericorum more secularium – se noverit degradandum.

Sytus papa orientalibus
Quod mandastis ut scriberem vobis qualiter – negetur pro pietate ecclesie.

5. 1
5. 2 Lc
5. 3 Lc
5. 4 Lc
5. 5 Lc

For EdMgVp see below

Be:

Qualiter de infamato presbytero ex auctoritate maiorum tenemus tue dilectioni mandamus, et sicut sanctus Gregorius decrevit. Si mala fama ex similitudine per parrochiam de presbytero extitit, et accusatores ac testes legales defuerint, ne contra apostolum infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, et ne vituperetur ministerium nostrum, neque securiores presbyteri existentes licentius in peccatum labantur, secundum decreta maiorum cum denominatis sibi vicinis presbyteris vii quos scimus nolle periurare sacramento famam suam purget. Si autem denominatos a nobis sibi presbiteros ad famam suam purgandum habere nequit et alios secum ad iurandum conduxerit quoniam experti sumus quosdam ad invicem conspirasse ut reputati mutuo in sua purgatione iurent sicut et presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susannam conspiraverunt presbyteri qui in

purgatione infamati sacerdotis se una cum eo ad iusiurandum offerunt examinationem iudicii per advocatum infamati presbyteri recipiant et in sacramento se Deo non perdant. Sicut quosdam hinc iam revocatos comperimus. Invocatio autem super eum qui ad iudicium exit talis habetur. Quod ipse presbyter talem accessum et frequentationem et cohabitationem et actionem contra sacros canones non habuerit unde mala suspitio et inconveniens sacerdoti fama merito posset exire.

An extract from Hincmar, ep. 34 in PL cxxvi 253-4. ID 6. 420 (Ctp 3. 10. 11). C 2 q 5 c 16 all have Si mala fama – famam suam purget only.

5. 6 EaLc

EgLgQaVc²Wa here, after 5. 5 in **EdMgVp**, in mg. **Ra²**:

Ex dictis Augustini

Nemo amplius in ecclesia nocet quam qui perverse agens nomen vel ordinem sanctitatis et sacerdotis habent. Delinquentem namque hunc nullus^a redarguere presumit, et in exemplum vehementur culpa extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur.

^a namque hunc nullus MgQaRa; nullus namque Vp
BD 1. 209, cf D 83 c 2

5. 7-8 Lc

5. 9

5. 10 Lc

5. 11

5. 12 Vp

5. 13 Vp

5. 14 Lc

5. 15 Lc

for Vp see after 5. 17

5. 16 Lc

for Wa see after 5. 17

5. 17

[5.17A,
qv]

EgLgMgQaVc² here, in **Ed** after c 19, in mg. **Ra²**, in **Vp** after c 15, in **Wa** after 5.16:

Ex concilio Agathensi, cap. viii^a

Si quis discernit presbyterum coniugatum tanquam occasione^b nuptiarum quod^c offerre non debeat, et ab eius oblatione ideo se abstinet, anathema sit.

^a Ex - viii MgRa; Ex concilio Gingrensi cap. iiii Eg; Libro XII.

Item Constantinus Qa

^b occasione EgLgMgRa; accione Qa

^c q' EgMgRa; quod Lg; qui Qa

BD 3. 75, ID 2.128, D 28 c 15; cf Wc a 35 (as Gangres)

5. 18 LcLhVp

5. 19 LcLhPy

For Ed see after 5. 17

5. 20 Lc

5. 21 Lc

5. 22

5. 23 Lc

5. 24 Lc

5. 25 Fb*Lc

5. 26 Lc

5. 27

5. 28 AaLc.

AbAdBdBcCaCbDbEaK

aLbLdLfLjObOcOdOePf

PwSdSgVtVqWbZa all

lack much of 28a, Pf
lacks part of 28b

5. 29-30	
5. 31	Lc
5. 32	LcVc*(rest added later)
5. 33-7	Lc*
5. 38	Lc
5. 39	Lc
5. 40	Lc
5. 41	Lc
5. 42	Lc
5. 43	Lc

Ra (cf Vc after 5. 52):

Pacta que turpem causam continent non sunt observanda.

ID 16.165a; Ctp 3.29.105d

Liber Institutionum

Quod turpi ex causa promissum est, veluti si quis homicidium vel sacrilegium se facturum promittat non valet.

ID 16.190; Ctp 3. 29.123

5. 44	Lc
5. 45	Lc
5. 46	Lc*
5. 47	Lc
5. 48	Lc
5. 49	Lc
5. 50	Lc
5. 51	Lc
5. 52	Lc

Vc² in foot of leaf with tie-mark (cf Ra after 5. 43 above):

Liber Pandectarum

Pacta que tempore [sic] causam continent non sunt observanda.

ID 16.165a; Ctp 3.29.105d

Liber Institutionum

Quod turpi ex causa promissum - promittat non valet.

ID 16.190; Ctp 3. 29.123

5. 53	Lc
5. 54	Lc
5. 55	Lc
5. 56	Lc
5. 57	Lc
5. 58	

Qe mg.:

Aug' libro iii de civitate Dei

Inter secundum et postremum bellum Cartaginense lata est – cogitari potest ignoro.

5. 59	LcVp(Wc) ⁹
5. 60	Lc*
5. 61-5	Lc*
5. 66	Lc

VoTd² (Td add. at foot of fo. 78, tied here) in mid c 66 after sit talis donatio:

Ex Capitularium libro II (clvi add. Td)

Quicumque violenter expulserit possidentem priusquam pro ipso iudicis^a sententia procedat, si causam^b meliorem habuerit ipsam^c de qua agitur perdat. Ille vero qui violentiam pertulit universa in statu quo fuerant recipiat, et que possedit^d securus teneat. Si vero illud invadit quod per iudicium optinere non potuit, et causam

⁹ Wc has a capital 'C' and then only a lacuna.

5. 67-8	Lc
5. 69	Lc*
5. 70	Lc*
5. 71	
5. 72	
5. 73	
5. 74	
5. 74bis	Lc
5. 75	Lc
5. 76	Lc

amittat et illud tantum quantum invasit reddat expulso.

^a -ici Td ^b -sa Vo ^c causam *add.* Vo ^d possidebit Vo
ID 6.310, Ctp 3.29.233 have var. insc.; as here XP 5.22.1(2)

BeShSj (Be *with marginal note*, Ab hoc loco usque Clementi... aliis decretis) *insert here:*

[ ]t nullus preter episcopum clericis - quod si quis fecerit anathema sit

C. Poitou (1100) cc 1-15

Leges nequaquam appellant investituram – nostrorum comprobamus sententiis

De decimis et altaribus que laici iniuste – tenenda precipimus

C. Poitou (1100) c 16

Anno dominice incarnationis MC^a Ind. xii dominus papa Calixtus Tolose – et totius assensu concilii approbata sunt.

^a *sic*

Sanctorum patrum vestigiis insistentes – careat dignitate

Nullus in archiepiscopum (*sic*), nullus in prepositum – diaconus ordinetur. Primitias, decimas, oblationes et cimiteria – penitus interdicimus. Qui vero pertinaciter ista presumpserit ab ecclesie liminibus tanquam sacrilegus arceatur

Eos qui religionis speciem simulantes – vinculo donec resipuerint innodamus

Liberos homines clericos seu laicos– servitutis addicat.

Nullus clericorum pro ecclesiasticis – laicis compellatur

Nullus episcopus nullus presbiter – venditores pretium exigatur

Si quis ecclesiastice militie titulo insignitus – digna satisfactione correxerit

C Toulouse (1119) cc 1 - 10

Placuit ut si quis de alterius monasterio – neque prepositus perseveret

De Priscillianistis qui se ab esu – in nostra societate recipimus

Ive Dei gratia Carnotensis ecclesie minister dilecto sibi in Christo fratri Cadarico salutem. In litteris tuis

continetur – ex ratione et auctoritate respondeo. Valet

For these interpolations, found in the mss containing the 'Appendix Seguntina', see Fransen, Revista espanola de derecho canonico xlv 31-4; Linehan in BMCL x (1980) 39-42; Bernal Palacios in MIC C x (1997) 923-52

Vp: *Ex constitutione lxxiii cap. i. Qui cum clerico litigium habet episcopum ipsius adeat*
 Si quis cum clerico litigium habuerit – causis habentibus
C 11 q 1 c 45

In nulla transferatur persona res in litigio posita ante [cognitionis eventum]. Unde Gelasius papa Quingesio episcopo
Quia res in litigio posita - tamen submotis
Ctp 1. 46. 24; C 16 q 1 c 50 (rubric as here)
[long lacuna follows]

5. 77   Lc

Wc mg. add.: Idem in tractatu evangeliorum dicit, Illi soli habent ligandi et solvendi potestatem sicut sancti apostoli qui illorum exempla semel cum doctrina tenent. Item ex dictis Origenis. Hec potestas soli Petro concessa est et imitatoribus Petri.

5. 78-81   Lc

5. 82   Lc

5. 83   Lc

5. 84   Ce*Pa*Pk*

5. 85-6   Lc

Vp: *after c 90 and add. cap. there*

Be: Clericus professionem suam etiam habitu et incessu probet et ideo nec vestibus nec calciamentis decorem querat.
C. Carthage IV c 45; H 305a; M 346; Trip A 2. 18. 45; AnsL A' 7. 205; Caes. 4. 109b (etc); D 41 c 8

Clerici qui comam nutriunt ab archidiacono etiam si noluerunt inviti detondantur. Vestimenta vel calciamenta etiam eis nisi que ad religionem deceant habere non liceat.
C. Agde c.20; H 333b; M 402; Trip A 2. 28. 18; Caes. 8. 44a etc; D 23 c 22; cf above after 4.136, Po a 113

Irrita erit episcoporum donatio vel venditio vel commutatio rei ecclesiastice absque coniventia^a et subscriptione clericorum.

^a *over an erasure*
C. Carth. IV c.32; H 304b; M 345; Trip A 2. 18. 31; above 2 .86 (as BD 3.170); AnsL A' 7. 192 etc; C 12 q 2 c 52

5. 87

5. 88   Lc

5. 89

Wc mg.

Iheronimus

Michi inquit ante presbiterum sedere non licet, illi si peccavero licet me tradere Sathane in interitum carnis ut Spiritus salvus sit in die Domini.

MgWa: *see after 5.90*

5. 90   Lc

EgLgQaVp *here, after 89A MgWa:*
[Ex concilio apud Compendium, cap. v]^a
 Placuit etiam pro communi utilitate et instanti necessitate ut

nullus episcoporum graviter ferat si eius parochianum pro causa depredationis alter episcopus excommunicaverit

^a *insc. in Mg only*

ID 14. 82; C 6 q 3 c 4; cf Po a 142

5. 91	Lc
5. 92	
5. 93	Lc
5. 94	
5. 95	Lc

Ea here adds at foot of leaf:

Alexand. III Rectrodo Rothomag. archiepiscopo.

Quoniam quesitum est a nobis – debet reverti. Dat' Tuscl' v id' Octob. *JL* 13583

5. 96	Lc
5. 97	Lc
5. 98	AaLc
5. 99	Lc
5.100	Lc
5.101	Lc
5.102	Lc
5.103	Lc
5.104	Lc
5.105	Lc
5.106	Lc
5.107	Lc
5.108-9	
5.110	Lc
5.111	LcWc
5.112	
5.113	Lc
5.114	Lc
5.115	Lc
5.116	Lc*

Wc (*mg.*):

Augustinus

Hereticus est qui temporalis commodi et maxime glorie principatusque sui gratia falsas av novas opiniones vel gignit vel sequitur.

cf 1.1 above

5.117	LcVc* (<i>beginning added later</i>)
5.118	LcLm; <i>supplied with tiemark</i> Lm ²

Pa:

De ordinandorum etate. Fabianus papa

Si quis triginta etatis sue non impleverit – etatem legitimam consecrari.

Pol. 2.27.1; cf 3. 29 above

Ex concil' Cartaginensi

Placuit ante xxv annos etatis nec diaconi – dicat Dominus vobiscum.

Pol. 2.27.3

Ex eodem

In veteri lege ab anno xxv – nullum crimen habentes.

Pol. 2.27.4; cf 3. 31 above

Ex Ancirano concil'

Presbiter ante trigesimum etatis sue annum – et cepit docere.

Pol. 2.27.5

*De tempore ordinationis xxvii cp. xii. Zepherinus Romane urbis
archiepiscopus omnibus episcopis*

Ordinationes presbiterorum, levitarum, tempore congruo et –
adiutoria plurimum gaudeatis.

Pol. 2.28.1

cp. i. Leoepiscopus Dioscoro Alexandrino episcopo

Quod a patribus nostris propensiori cura – non dubium est.

Pol. 2.28.2

De eodem. x cp. Gelasius omnibus episcopis

Ordinationes presbiterorum et diaconorum nisi certis –
ordinationes noverint celebrandas.

Pol. 2.28.3

Gelasius Petro episcopo Potentino

Dilectionis tue scripta suscepimus in quibus – mensis ieiunia
sustinere.

Pol. 2.28.4

5.119 Lc
5.120 LcOa
5.121 Lc
5.122 Lc
5.123 Lc
5.124 Lc

Wc (mg.):

Augustinus ad Auxilium episcopum.

Si quisquam, inquit, fidelium anathematizatus fuerit iniuste, ei
pocius obierit qui facit, quam ei qui hanc patitur iniuriam. Spiritus
enim sanctus habitat in sanctis per quem quisque ligatur et
solvitur et inmeritam nulli ingerit penam.

cf after 5.136

5.125
5.126 Lc
5.127
5.128 Lc
5.129 Lc
5.130 Lc
5.131 Lc
5.132 Lc
5.133 Lc
5.134 Lc
5.135 Lc
5.136 Lc

Pt:

Si quis iniuste excommunicatus fuit – nulli ingerit penam.

cf Wc against 5. 124

Aug. ad Classianum

Si excommunicante (examinante ss) episcopo causam presbiteri –
clericum gradum proprio privat.

Augustinus

Per iudicium auferendi sunt mali de ecclesia – iudicari [*corr. fr. –*
are] ex suspitione.

Honorius papa

Cure sit omnibus episcopis excommunicatorum – causa omnibus
auferatur.

Nicholaus ad Karolum archiepiscopum

Monomachiam vero in lege non assumimus – solummodo temptare videantur.

De numero et qualitate testium et de testimonio pueri et mulieris cur reprob...

Si cui utriusque sexus nobili persone – propter levitatem et procacitatem eius nature.

Ex concilio Hispalensibus

Nullus episcoporum sine concilii examine – auferre non potest.

Iustinianus ix libro iii ap.

Testamentum non iure factum id est non solenniter pro infecto habendum est

T. sequenti idem

Adoptio non solenniter facta inutilis – potestate non liberat.

In digestis

Cuicumque negotio solennitas a legibus imposita est, si ea preterita eiciat, invalidum est.

Augustinus

Nonnullos toleramus quos corrigere vel – de domo Domini.

Aug. libro iii de baptismo

Pax ecclesie dimittit peccata et ab – possit aut solvere.
CSEL 51.214-5 begins as here but end differs; Dd 4.77 ends as here, most other versions do not

Leo papa

Manet Petri privilegium ubicumque ex ipsius – ligaverit aut solverit

Ex concilio Tolet. de advocatis ecclesiarum

Omnis rei ecclesiastice quantitas sicut remedium – annue sententiam sustinebit.
cf Mb pref. 1 (Motta (1987) 363).

Book VI

capitulatio: LaPh(after insc. to c 1)PrQeTbVm

- 6. 1
- 6. 2
- 6. 3   Lc
- 6. 4   Lc
- 6. 5   Lc
- 6. 6¹⁰
- 6. 7
- 6. 8   Lc
- 6. 9   Lc
- 6. 10   Lc

Vc² in mg.:

Non nascitur (*corr. fr. facilit'*) ab angelo dictum est ad Ioseph,
Noli timere accipere Mariam coniugem tuam.
ID 8.14 med.; Ctp 3.15.15 med.; cf 6.10 for FbRa

¹⁰ Whole cap. inserted after first sentence of c 8 SI

6. 11	Lc
6. 12	Lc
6. 13	Lc
6. 14	Lc
6. 15	Lc
6. 16	Lc
6. 17	Lc
6. 18	Lc
6. 19	
6. 20	Lc
6. 21	Lc
6. 22	Lc
6. 23	Lc

For Vc² see after 6.24

6. 24	Lc
-------	----

Ra here, **Vc²** at foot of leaf, with tie-mark to follow 6. 23:

Aug.^a

Non habent nuptie in se Christi et ecclesie sacramentum si ea non subsequatur^b commixtio sexuum.

Nec pertinere poterit illa mulier ad matrimonium cum qua docetur non fuisse commixtio sexuum.

^aAug' Vc; Item Ra   ^bsubseq- Ra; seq- Vc

cf Alger 60-1, nearer than C 27 q 2 c 16

6. 25	Lc
6. 26	Lc
6. 27 (cf 6. 44)	Lc
6. 28 (cf 6.105)	Lc
6. 29	Lc
6. 30	Lc
6. 31	Lc

Qe mg.:

Aug' in l' nono de civitate Dei

Id quod bonum habent nuptie et quod – incontinentie regitur pravitas.

6. 32	Lc
-------	----

Mq² mg. inserts about here:

Coniugium est maris et femine consensus in carnali copula individuale vite retinens consuetudinem, iuxta sanctorum decreta patrum, et iuxta morem cuiusque patrie.

6. 33	Lc
6. 34	Lc

Mq (with ample spaces ?for rubrics) adds:

Institutio coniugii

ante peccatum ad officium	post peccatum ad remedium
---------------------------	---------------------------

In parentibus Christi omne bonum nuptiarum

Spes, proles, fides	sacramentum Christus
---------------------	----------------------

quia nullum adulterium, quia nullum divorcium

lex

aut permittit, aut vetat, aut punit

causa coniugii

prolis propagatio	fornicatio devitanda
-------------------	----------------------

usus

bene utitur	male utitur bono
-------------	------------------

continentiam dedicans Deo	continentiam dedicans ydolo
---------------------------	-----------------------------

male utitur malo	concupiscentiam relaxat adulterio
------------------	-----------------------------------

bene utitur malo	concupiscentiam restringit conubio
------------------	------------------------------------

Vc³ *add. at foot of leaf:*

Ecce oculi Domini super metuentes eum

Due sunt mole in quas molitur Christianus ut de eo quasi de frumento fiat panis Christi, scilicet spes et timor. Quicumque timet et non sperat depressus est. Qui autem sperat et non timet negligens est. Hinc dictum est, Non accipies pro pignore superiorem et inferiorem molam. Hoc ad prelatos dicitur, qui aliquando debent urere, id est penam subditis criminari, ataliquando lucere, id est vitam eternam policeri. Ad quod significandum vestis pontificis erat in veteri testamento de cocco bincto, quod est ignei coloris, qui ignis ardet et illuminat. Hinc etiam baculus ab una parte p[ ], ab alia replicatur. Hinc verus Samaritanus post vinum iusticie apponit oleum misericordie. Inde post Pasca est Pentecostes. Sic itaque prelati subditos sibi debent instruere ut non timeant sine spe, nec sperent [*sic*] ceperunt mercedem suam. Non enim debemus speciem sanctitatis extra ostendere et interius esse lubi rapaces. De talibus enim dictum est, Attendite a.f. prophis q.u.a.u.c.n.o.c.a. sunt l v intus hymnis, illud unde creatori nostro

6. 35 Lc

6. 36 Lc

6. 37 Lc

6. 38 Lc

Ergo sicut ingenuus dimitti non potest, sic nec servus semel coniugio copulatus ulterius dimitti poterit *add. Brant at end (cf C 29 q 2 c 1)*

6. 39 Lc

6. 40 Lc

6. 41 (cf

6.111)

6. 42 Lc

6. 43 Lc*

Vc² *add. at foot of leaf, with tie-mark:*

Gelasius Potentio defensori

Patrem puelle ecclesie vestre famulum avum vero liberis ortum constat esse natalibus.

ID 8. 27a; Ctp 3.15.27; C 32 q 3 c 1

Capitularum l. vi capitulo xxv

Si quis (ss) liber ancillam in matrimonium acceperit, non habeat licentiam dimittere eam, si prius amborum consensu coniuncti sunt.

ID 8.53; Ctp 3.15. 40; C 29 q 2 c 2a has more

6. 44 (cf 6. GcLcMgPyVpWc
27)

6. 45 Lc

6. 46 Lc

6. 47 Lc

6. 48 Lc

6. 49

6. 50

6. 50A qv

BdEaFc(Gc)(Ka)LbLjLkLmObOdOePfPkPq(rubric retained but canon omitted)PtQeSdSeSgVmVq(Vt)WbZa *all add various forms of a fragment of 6. 27 above*

6. 51 Lc

Vc² *upper mg. with tie mark:*

Notandum quia non duo a principio facti sunt vir et m. neque duo viri, neque due mulieres sed primum vir, deinde ex eius costa mulier, ut sciremus unam in viro et muliere corporis esse natura.

Migne no.	Omitted in	Added canons	58
6. 52	Lc		
6. 53	Lc	Vp after c 50 above	
6. 54		<p>EgLgQa here, after c 55 Ed**, in mg to Mg fo. 104: <i>Rabanus. Competentes post catechuminos sunt</i> ^a. Catecumini enim tantum audiunt, competentes autem petunt ^b, iam accipiunt, catecizantur, id est instructione fidei et sacramentorum imbuuntur. ^ano insc. or rubr. Qa ^bautem petunt Mg; iam petunt Lg; iam petant Qa cf 6.43 above for context] cf Rabanus, <i>De clericorum institutione</i> 26 in PL 107.310-1.</p>	
6. 55			
6. 56	Lc		
6. 57	Lc		
6. 58	Lc		
6. 59	Lc		
6. 60	LcOa*		
6. 61	BeLc		
6. 62			
6. 63	Lc	<p>Qe mg.: <i>Ieronimus super epistolam ad Titum</i> Multi supersticiosius magis quam verius – peccandum prona lascivia. cf Berlin Savigny 3 10.227</p>	
6. 64	Lc		
6. 65-6	Lc	<p>Eg adds in mg: Illi qui ordinantur quia in vicem Christi succedunt unius uxoris esse debent et virginis et magis propter sacramentum quam propter peccatum, sicut Christus unius ecclesie que virgo est sponsus est. <i>In eodem libro</i> Mortuo viro cum quo verum coniugium fuit, fieri potest verum connubium cum quo prius adulterium fuit. cf Fb below after 7.11</p>	
6. 67	Lc		
6. 68			
6. 69	Lc		
6. 70			
6. 71	Lc		
6. 72	LcTc*		
6. 73			
6. 74	Lc	<p>Qe mg.: Cum aliis quippe adulteri non essent – copulatio potest auferri.</p>	
6. 75	Lc		
6. 76			
6. 77	Lc		
6. 78	AaLc*		
6. 79	Lc*		
6. 80	AaLc		
6. 81	Lc		
6. 82	Lc		
6. 83	Lc		
6. 84			
6. 85	Lc		
6. 86	Lc		
6. 87			
6. 88	Lc		

Migne no.	Omitted in	Added canons	59
6. 89	Lc		
6. 90	Lc		
6. 91			
6. 92	Lc		
6. 93			
6. 94	Lc		
6. 95	LcLm		
6. 96 ¹¹	AaBdCbCeEaFcKaLbLc LmObOcOdOeOfPaPfPk PtPwSbSgSITd(<i>before corr.</i>)VoVqZa		
6. 97	Lc*		
6. 98	Pq* ¹²		
6. 99			
		Be has c 102 both here and after c 101	
6.100	Lc		
6.101	Lc (EaObOcOdOeOfPfPwP kSgTcVo have subst. omission, Sl a partial one at the same point) Sg incomplete.		
6.102			
6.103	Lc		
6.104	Lc		
6.105	Lc		
6.106	Lc		
6.107	Py		
6.108	Lc		
6.109			
6.110	Tc		
6.111 (cf	AaEgLcLgMgQaWa		
6. 41 above)			
6.112			
6.113	Lc		
6.114			
6.115	Lc		
6.116	Lc		
6.117	Lc		
6.118	LcPk		
		Vc ² add. in mg with tie-mark: <i>Ieronimus</i> Sicut autem non (<i>subs. expuncted</i>) omnis congregatio hereticorum Christi ecclesia dici potest, nec caput eorum Christus, sic non omne matrimonium quod non viro suo secundum Christi precepta coniungitur rite coniugium appellari potest, set magis adulterium. <i>ID 8. 277 (etc)</i>	
6.119			
6.120	LcPk		
6.121			
6.122	Oa		
6.123	Lc		
6.124	Lc		
6.125	Lc		
6.126	Lc		
6.127	Lc		

¹¹ See text for the complexities here.

¹² Pq has part of rubric in text

6.128 Lc
6.129

Vo continues, without a break:

Mulieres vero cum separate fuerint hac pro illicita accione a propriis viris totam precipimus recipere dotem, quam in die nuptiali receperint, et post expletum annum recipiant alium virum si voluerint. Similiter et vir uxorem.

(cf BD 17. 44; AL 10. 29; Ars. 713 fo. 157v)

Pt:

Omne commodum nuptiarum unius solidi summam nullatenus excedat. Si qui sunt pauperes, etiam manus dare debent.

Idem Narsi

In ipso initio non est a quaestibus inchoandum.

Ieronimus in apologetico ad Pammachium

Sicut vir cum muliere coeat dum menstruum patitur concepti fetus – sanies corrupta deg'net.

Urbanus papa ii

Extraordinaria pollutio citra legitimi temporis metas – matrimonia impedire.

JL 5730; Ctp 1.67.3b; +C 35 q 2/3 c 11; cf Pr a 42

Aug' libro de sancta virginitate

Gaudia virginis Christi de Christo cum Christo – quamvis Christi.

Idem in epistola ad Galathas

Fornicatio est amor a legitimo connubio – libidinis consecrando licentiam.

Ex concil' apud Compendium

Si leprosus habeat mulierem sanam si vult – Similiter et vir.

Vc² add. in mg:

Urbanus secundus Vitali presbitero Brixienti

Super quibus – effecti sunt.

Ctp 2.50.23; C 30 q 3 c 4. cf after 1. 25, App. Tb a 7

Book VII

capitulatio: LaPhPrQeTbVm

7. 1 Lc
7. 2 Lc
7. 3 Lc*
7. 4 Lc
7. 5 Lc
7. 6 Lc
7. 7 Lc
7. 8
7. 9
7. 10 Lc
7. 11 Lc

Fb:

Aug' in libro de nuptiis et concupiscentiis

[Denique morto viro cum quo verum connubium fuit]^a fieri potest connubium cum quo prius adulterium fuit.

^aDenique – fuit ss, followed by Augustinus, De nuptiis et concupiscentia (repeated) in text

3L 3.11.61, XP 3.2.56; cf above after 6.66

7. 12	Lc	
7. 13	Lc	
7. 14	Lc	
7. 15	Lc	
7. 16	Lc	
7. 17	Lc	
7. 18	Lc	
7. 19	Lc	
7. 20	Lc	
7. 21		
7. 22		
7. 23	Lc	
7. 24	Lc	
7. 25	Lc	
7. 26	Lc	
7. 27		Vp has as rubric to C 32 q 7 c 15a
7. 28	Lc	
7. 29	Lc	
7. 30	Lc	
7. 31	Lc	
7. 32	Lc	
		Vc² add. in mg: <i>Iohannes Crisostomus</i> Omnis res per quas – aliam accipit. 3L 3.11.17 (etc)
7. 33	Lc	
7. 34	LcVp*	
7. 35	Lc	
		Qe mg.: <i>Ier' ad Oceanum</i> Apud nos quod non licet feminis equaliter non licet viris, et eadem servitur pari conditione tenetur [?]. ID 8.240b; Ctp 3.15.87b; C 32 q 5 c 20 Vp has c 36 above, after c 15
7. 36-7	Vp*	
7. 38	Vp	
7. 39		
7. 40	Td (suppl. Td ²)	
7. 41		
7. 42		
7. 43		
7. 44		
7. 45	Lc	
		Qe mg.: <i>Augustinus contra Manicheos l' ii</i> Appetitum anime per quem voluntates – misera domus est.
7. 46	Lc	
		Qe mg.: <i>Ieronimus super Isaïam l' secundo</i> Caveamus et nos ne exactores simus – favor iudicet feminarum.
7. 47-8	Lc	
7. 49		
7. 50		
7. 51	Lc	
7. 52	Lc	
7. 53	AaLc	
7. 54	Lc	
7. 55-6	Lc	
		Vc (main hand): <i>Alexander papa</i> Ob aliam atque aliam causam fit – canonice nuptie celebrentur.

			<i>Item</i>
			Hac de causa, quia hereditates – et sic per cetera <i>Two extracts from JL 4500; C 35 q 5 c 2</i>
7. 57			
7. 58	Lc		
7. 59			
7. 60	Lc		
7. 61	Lc		
7. 62	Lc		
7. 63	Lc		
7. 64	AaLc		
7. 65	Lc		
7. 66	Lc		
7. 67			
7. 68	LcPt*Tc*Vp*		
		Vc² add. in mg.:	
			<i>Iulius papa</i>
			Quod equaliter vir coniugatur in matrimonio consanguineis uxoris sue. <i>BD 7.7; ID 9. 43; C 35 q 2/3 c 13</i>
			<i>De eodem. Ysidorus</i>
			Sane consanguinitas que in proprio viro conservanda est. Hoc nimirum in uxoris parentela de lege nuptiarum custodienda est, quia constat eos duos fuisse in carne una. <i>IP 7. 69 (repeated); C 35 q 2/3 c 14</i>
			<i>Aug'</i>
			Si vir et uxor non iam duo sed una caro est, non aliter nurus deputanda est quam filia. <i>C 35 q 2/3 c 15</i>
7. 69	Lc		
		Sg:	
			<i>Gregorius episcopus omnibus</i>
			Quam sit necessarium monasteriorum – die nona Aprilis indict. iiii <i>Fuller than ID 7. 11 or IP 3. 181</i>
7. 70			
7. 71	Lc		
7. 72-3	Lc		
7. 74	LcVp		
7. 75	LcVp		
		Td mg:	
			<i>In concilio apud Saleginstat [?] habito</i>
			Quidam generationem consanguinitatis ita volunt numerare – sorores primi habeantur. <i>Insc. and text as XP 8.14.2 (1)</i>
7. 76	LcPt*Vp*		
		Vc main text:	
			<i>Alexander papa</i>
			Notandum quia hec computantis – generatio ab aliquo recordari.
7. 77			
7. 78			
		Vo:	
			<i>Ex concilio apud Salegunstad habito</i>
			Quidam generationem consanguinitatis ^a ita volunt numerare ut

frater et soror sint primi. Statuit autem sancta synodus sicut etiam ab antiquis patribus decretum est ut ita non sit, sed ut nepos et neptis vel filius fratris ac filia sororis primi habeantur.

^a con. gen. *marked for reversal*

ID 15. 177

7. 79	LcVp
7. 80	AaLc

Brant adds:

Preterea quoque illud adiicimus, quoniam, sicut non licet cuique Christiano de sua consanguinitate, sic etiam nec licet de consanguinitate uxoris sue coniugem ducere, propter carnis unitatem.

7. 81	Lc
7. 82	Lc
7. 83	Lc
7. 84	
7. 85	
7. 86	
7. 87	
7. 88	
7. 89	
7. 90	Se lacks end

Be²:

Incipit de affinitatibus generis humane dictum

De patre. Auctor mei generis mihi pater est. Ego illius filius aut filia -

Matris mee promatertera mihi abmatertera est, Ego illi sororis abnepos aut abneptis.

Ca:

Auctor mei generis mihi pater est, a quo initium generis nascitur, ego illi filius aut filia. Patris mei - quia post hoc propinquitas esse desinit.

Isid. Etym. 9.6.23

Scemata dicuntur ramus Dei quos advocati faciunt in genere cum gradus cognationum - dudum statutum esse legimus.

Isid. Etym. 9.6.28

[in a second hand]

Iohanni Dei gratia Aurelianensium episcopo Ivo eadem gratia Carnotensium ecclesie minister salutem et dilectionem in Domino. Venerunt ad nos quidam fratres qui in episcopatu vestro communiter vivunt sollicite -- quiete vivere faciatis.

Ivo, Ep. 213 (PL 162. 216)

LdOc:

[ ]onorabilem igitur diem hodiernum dilectissimi fecit divina dignatio. Qui dum humilitatem meam in summum gradum provehit - Ubi si iniquitates Dominus observaret nullus iudicium sustineret.

Denique cum huius divini sacerdotii sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones - set dignatio celestis gratie gignat antistitem.

(text from Ld; Leo I, CCSL 138. 7-11).

Oa:

Ex decret' Calixti pape datis Remensi concil'

Que sanctorum patrum sanctionibus de pravitate – careat
 Christiana
C. Reims 1119, cc 1 –5

Pa:

Anno dominice incarnationis m.xc°vi°. indictione iiii. xiii k'
 Decemb' celebrata est apud Claromontem – presumpserit
 anathema sit.

See Ce appendix below, C. Clermont in PC version, proem and c 1

Ex eodem

Sane quia monachorum quidam episcopis ius suum – cuique iura
 servantur.

ibid. c 4

Pt:

Ex concil' Triburiensis quidam cap. x cui interfuit Arnulfus rex
 Quidam desponsavit uxorem et dotavit, cum ea coire – coniugia
 non negentur.

[rest of fo. 96v blank; on fo. 97r an elaborate arbor, then from fo. 97v]:

Ex epistola Rabani archiepiscopi ad Umbertum episcopum
 In Theodori archiepiscopi gentis Anglorum capitul' – precepisse
 credendum est. Post pauca. Ubi autem sine maiori detrimento
 scandalum – servabitur in affectu.

Ex concilio Triburiensi cap. iiii

Si quis legitimam uxorem duxerit et impediante – erigi corrumpant in
 cennum.

Nicholaus papa

Si quis cum duabus sororibus fornicatus – de laicis statuimus.

Ambrosius super primam ad Corinthios ubi dicitur

His autem qui in matrimonio iuncti – vir sicut mulier.

Se²:

De his qui simul – apud Vermerias

Si quatuor homines aut quinque – noxam sint.

da C 23 q 8 c 34 and cap.

De his qui in patibulis suspenduntur –

- non iudicat Deus bis in ipsum

da C 13 q 2 c 29 and cap.

For Sk see after 2. 195 [or 3. 215]

Wc:

Si quis vero indigne ligat non nocet excommunicato. Unde
 Augustinus. Illud plane non temere – prolata non nocet. Similiter
 et fautor excommunicandi non est - se ipsum excommunicationi
 subponit. *Unde Gregorius*. Sententia pastoris sive iusta sive
 iniusta timenda est

(Augustinus de fide et operibus in mg)

Si virgo nesciens viro nupserit alieno – uxoris deserat mundum

Book VIII

capitulatio: LaPhPrQeTbVm

8. 4 Aa

8. 1

8. 2 Lc*

Wc *add. in mg.:*

Beda

Si iudices enim ira vel odio vel crudelitate vel ut rustici securius arent, vivant, comedant aliquem suspendunt, homicidium committunt. Set hanc intentionem debent habere ut ecclesia liberius Deo serviat. Sunt tamen aliqui iudices qui non permittunt dampnatum ad suspensionem et ad talia corpus Domini accipere ne videantur hec cum illo suspendere. Si vero et illud ei denegetur, non minus tamen si verum contritionem habuerit salvabitur.

8. 3 AaAcBaBdBcCaCeDaEa
FcGcHaLeKaLaLfLjLkL
mLnMfMjMkMmMnMo
MqOaOdOePaPcPdPhPj
PkPqPrPtPyPzQaSbSdSe
SgSlTb Td(*suppl.*
Td²)TeTg(*suppl.*
Tg²)VaVcVdVeVhVjVk
VmVtWbWcWd(*before*
corr.)We

qv

Pc(mg.)PrTcVt:

Item^a

Cum homo ab homine occiditur - reprimimus voluntatem.

Sicut etiam cum intercedimus - graviora committat.

ID 10.108; C 23 q 5 c 19

^a Item Tc; Hamo super epistolam ad Romanos Pc (*cf c 5*)

8. 4

In Brant here, in all other reported copies before c 1 (or, rarely, immediately after) if present

8. 5 Lc

8. 6 Lc

8. 7 Lc

8. 8 Lc

8. 9 LcTc

8. 10 Lc

Vo:

Capitulum Karoli regis

Inter cetera sancte exhortationis affamina Domini Ihesu cum apostolis loquentis sic se habuerunt verba. Qui vos spernit me spernit. Quorum vicem sacerdotes ecclesie tenentes maiori iniuria non possint lacessiri quasi verbum Domini subministrantes spernantur a subditis. Quibus ne vilipendatur vigor ecclesiasticus ex diverso occurrunt leges mundane, a Christianis imperatoribus Spiritu Sancto inspirante promulgate, quibus precipitur ut triplo componantur omnes [fo. 165r] sacerdotum iniurie. Gloriosi quoque imperatoris Karoli lue clariora extant capitula, in quibus continentur huiusmodi scripta. De vocationibus quas faciunt episcopi precipimus ut qui eas neglexerit tripliciter componat. Quod si excommunicatus ad satisfaccionem venerit, canonice suscipiatur. His ita expensis si vultis nosse qualiter tripla fiat compensatio, paucis intimabo. Omnis iniuria cuiuscumque senioris vel advocati, sive despectus, seu contemptus, excepto regis et sacerdotum, lx. sol', id est pretio trium librarum, multatur.

Multiplicatus igitur ternarius per ternarium, excrescunt in novenarium. Hec est lex prime vocationis episcopi si spreta fuerit. Novenarius vero ductus per trigonum reddet vicesimum et septimum numerum. Consequenter ergo hec est lex secunde iniurie. Vicesimus quoque et septimus numerus per trigonum actus si fuerit, in octogenarium et unum numerarium exsurgit, et hec lex iniurie sacerdotalis tercie. Si quis, quod absit, iugo diaboli mancipatus culpis suis exigentibus secundum mandatum Domini nostri ut ethicus et publicanus ab ecclesia fuerit eiectus, et iuxta apostolum Sathane ut spiritus salvus sit in die Domini interitu carnis traditus, ad ecclesiam catholicam reverti voluerit, in primis ut dictum est satisfaciatur, et sic demum penitendo reconciliacionem ut mos est ecclesiasticus obtineat.

8. 11

Qe mg.:*...libro de officiis.*

Non videtur quod vir [Christianus?] et iustus et sapiens – admodum diripere asuescas.

Ambrose, De off. 3.4 (PL 16.153)

8. 12

8. 13 Lc

8. 14 Lc

8. 15 Lc

Wc:*Idem*

Que est ista vanitas uni parcere et omnes in discrimen adducere. Polluuntur enim omnes uno peccante. Unde et in lege iubetur, Maleficos non pacieris vivere.

8. 16 Lc

8. 17

8. 18 Lc

8. 19 Lc

8. 20 Lc

8. 21 Lc

8. 22 Lc

8. 23 Lc

8. 24 *add.*

EbEcEgFbLbLdMgObOcOd²PfPwRa²Td²Tg²VcVoVpWaWd²ZaBrant

FbVc:*Aug' questionum in Levitico*

Cum Dominus percutietur in facie respondit, Si male dixi exprobra de malo, si autem bene quid me cedis? Si verba intueamur – paries dealbate. Hinc debemus scire quia istius modi precepta magis sunt ad preparationem cordis quam ad opus q' in aperto fit ut teneatur in secreto – et preceptum Dei potius sic quam faciem parande implemus.

CSEL 44. 138ff; cf extracts in AL 13.3 (etc), C 23 q 1 c 2 which have more but lack end.

Fb:*Augustinus*

Noli existimare neminem Deo placere posse qui armis – perturbatio non tenetur.

AL 13.4, Pol. 7.11.3, 3L 3.17.26 [etc] end as here, as does C 23 q 1 c 3; cf ID 10.126, Ctp 3.20.23 which have only beginning.

8. 25 Lc

8. 26 Lc

8. 27 Lc

8. 28 Lc

Migne no.	Omitted in	Added canons	67
8. 29	Lc		
8. 30	Lc		
8. 31	Lc		
8. 32	Lc		
8. 33	Lc		
8. 34	Lc		
8. 35	Aa Lc	EbEcEgFbLbLdLgMgObOcOd²PfPwRa²QaTd²(?)VcVoVpVt²WaWd²Za <i>add. at end: Quod si ita est – iussa contemnere.</i>	
8. 36	Lc		
8. 37			
8. 38			
8. 39	Lc		
8. 40	Lc	Vp <i>before 8. 39</i>	
8. 41	Lc	Vc² <i>add. in mg.:</i> Noli extimare neminem Deo placere posse – perturbatio non tenetur. <i>cf above after c 24</i>	
8. 42	Lc		
8. 43	Lc		
8. 44	Lc		
8. 45	Lc		
8. 46	Lc		
8. 47	Lc		
8. 48	Vq		
8. 49	CeLcLmPaPk		
8. 50	Lc	Fb <i>text, Vc² mg:</i> <i>Aug' de civitate Dei</i> Quod sine aliqua publica administratione – usurpare non timuit. <i>cf C 23 q 8 c 33b (33a is c 51 below)</i>	
8. 51	Lc		
8. 52	Lc		
[8.53a, qv]		LdMgOcPfVoWa: <i>Super Ieremiam</i> Regum proprie est facere iudicium - potentibus prebere auxilium. Et post aliquanta. <i>C 23 q 5 c 3</i>	
8. 53	AaLc		
8. 54	Lc		
8. 55	Lc		
8. 56	Lc		
8. 57	Lc		
8. 58	LcVc (<i>added.by Vc in mg. later</i>)		
8. 59	Lc		
8. 60	LcVq*		
8. 61			
8. 62	Pt <i>originally lacked end of c 61, all c 62 and the first line of c 63 by a scribal error</i>		
8. 63	Lc Lk*[8.63 animarum-8.67 Romani ex om. Lk]		
8. 64	Lk		
8. 65	LcLkVq		
8. 66	LcLkVq		
8. 67	LcLk*Vq		
8. 68			
8. 69			

8. 70	Lc
8. 71	LcPk
8. 72	Lc
8. 73	Lc
8. 74	LcVq
8. 75	Lc
8. 76	Oa*
8. 77	LcOa
8. 78	LcOa
8. 79	LcOaVpVq
8. 80	LcOa
8. 81	LcOa
8. 82	LcOaVq
8. 82A	Vq

Here in all reported mss except Vq; as 8. 124 only in Brant and subsequent eds

8. 83	
8. 84	LcVq
8. 85	Lc
8. 86	Lc
8. 87	Lc
8. 88	Lc
8. 89	LcVq
8. 90	
8. 91	Vq
8. 92	LcVq
8. 93	Vq
8. 93A	<i>Brant</i>
8. 94	
8. 95	
8. 96	
8. 97	
8. 98	
8. 99	Lc
8.100	Lc
8.101	
8.102	
8.103	
8.104	
8.105	
8.106	WcWd
8.107	
8.108	
8.109	Vq

FbVc:

Aug' de conflictu vitiorum atque virtutum]. Quod non oporteat aliquem artificioso mendatio vel simplici verbo mentiri
Nec artificioso mendatio nec simplici verbo oportet quemquam decipere, quia quolibet modo mentitur quis os quod mentitur occidit animam.

ID 12. 44; Ctp 3.22.25

Idem ad Oceanum. Quod topica locutio non sit mendatium
Nullomodo videtur topicam locutionem^a recte posse dici mendacium – ista sunt mendatia.

^a topica locutione Fb

ID 12. 47; Ctp 3.22.29

8.110	
8.111	Vq
8.112-3	

FbVc:

Ex concilio Toletano cap. x. De illis qui iniusta vota iuramento firmaverint.

Necesse enim ut male iurans dignam penitentiam agat – stulta vota frangenda sunt.

ID 12. 64 (with rubr.)

Ex concilio Eliberitano c. i. Quod diffinitio incauta solvenda sit
Diffinitio incauta laudabiliter solvenda est. Nec prevaricationis – sed temeritatis est emendatio

ID 12. 80

8.114

8.115

8.116 BeCeLcPaPkVp *lack last sentence*

8.117

[8.117A
qv]

LcLdLmMgOcPfWa:

Ieronimus super Iezechielem de sacramento.

Feriet cum eo fedus - deceptus est

CCL 75. 219-20

8.118 PyWd

8.119 Vp

8.120 VpWc*Wd*

8.120A AaEbEcLfLk(*suppl.*
Lk²)PySdBrant; AbVo
have the rubric to 120A
and then the text of 121

8.121 Vp

8.122

8.123

[8.124] *Here in Brant, but elsewhere as 8.82A*

8.125

8.126

8.127

8.128

8.129 Vq

8.130

8.131

8.132

8.133

8.134

Wd² mg.:

Ambr'

Dominus distinctionem non facit inter gravius et levius peccatum qui misericordiam omnibus suam promisit et relaxandi et solvendi peccata suis sacerdotibus sine exceptione concessit.

8.135¹³ AaDbLaKaPaPfQeSgTb
TcTdVoVt; *for* Vp *cf* Vp
Conspectus

8.136 AaDbLaKaPaPfQeSgTb
TcTdVoVt; Mg*Vq*; *for*
Vp *cf* Vp Conspectus

For texts added after 8.136 (or 8. 134) see the separate Panend.doc.

¹³ In CePo 8. 135-6 occur among the supplementary texts for which see panend.doc.